

Evaluating the effective sociological components of the sense of security with a crime reduction approach in urban design¹

Reza Dorostan², Mahboobeh Jahandari³, Maryam Ashouri⁴, Mahmoud Ashouri⁵

Received: 09 - 02 - 2024

PP. 127-138

Accepted: 13 - 04 - 2024

Abstract

Background and Objective: Nowadays, the incidence of crime becomes a serious problem in the metropolises, which has caused insecurity and a decrease in the quality of social life. However the specialized presence of the police in different layers of society can be an important factor in reducing crime. Therefore, strengthening the role of police, regardless of the traditional view, will promote social participation. By considering the role of the general and specialized presence of the police and its reflection in the design of a crime-preventive environment, the feeling of security can be greatly improved in order to reduce crime, which is the main goal of the present research.

Research Method: The research is descriptive-analytical based on statistical analysis. First, it was compiled using library resources and related articles, and then a case study was conducted, which used a quantitative strategy in a survey context. The resulting data were analyzed by SPSS software. The sample size of 207 subjects, 25 questions, with a reliability coefficient (Cronbach's alpha) of 0.809, was randomly selected in the studied area.

Findings: The correlation between the research variables was 0.801, which indicates a direct and strong correlation between the dependent variable (crime reduction) and the independent variable (security, crime-preventive environmental design, and sociology with an emphasis on the role of the police with relevant indicators in each category).

Conclusion: Considering the research findings, the crime-preventive environmental design, sociology, the security and reflecting these components in urban design will reduce the incidence of crimes based on the regression model estimate of security (crime reduction = 0.532), crime-preventive environmental design (0.799), and sociology (-1.443).

Keywords: urban design, crime reduction, security, police, sociology.

Reference: Dorostan, Reza, Jahandari, Mahboobeh, Ashouri, Maryam, & Ashouri, Mahmoud (2024). "Evaluating the effective sociological components of the sense of security with a crime reduction approach in urban design". *Quarterly of Disciplinary Geography*, 12(45), pp. 127-138.

1 - This article is taken from the doctoral thesis by the corresponding author entitled "Developing a Conceptual Framework to Promote architectural desirability with an emphasis on the approach to reduce social crimes through design and environmental psychology" in 2019 at Azad University of Chalus Branch

2- PhD in architecture, researcher in the field of architecture and urban planning, member of the young and elite researchers club. (Corresponding author's email: reza.dorostan@gmail.com).

3- Master of Urban and Regional Planning, Department of Geography and Humanities, Faculty of Geography and Urban Planning, Foadshahr Branch, Isfahan, Iran

4- Master of family counselor, faculty of humanities, Islamic Azad University, West Tehran Branch, Tehran, Iran

5- Master of Civil Engineering - construction management engineering, Islamic Azad University, Safadasht Branch, Tehran, Iran

مقاله: پژوهشی

ارزیابی مؤلفه‌های مؤثر جامعه‌شناسی احساس امنیت با رویکرد کاهش جرم در طراحی شهری^۱

رضا درستان^۲، محبوبه جهاننداری^۳، مریم عاشوری^۴، محمود عاشوری^۵

پذیرش: ۱۴۰۳/۰۱/۲۵

از صفحه ۱۲۷ تا ۱۳۸

دریافت: ۱۴۰۲/۱۱/۲۰

چکیده

زمینه و هدف: وقوع جرم، یکی از معضلات زندگی امروزه در کلان‌شهرهای کشور است که باعث ناامنی و پایین آمدن کیفیت زندگی اجتماعی شده است که حضور تخصصی پلیس در لایه‌های مختلف جامعه می‌تواند عامل مهمی در کاهش وقوع جرم باشد. از این رو تقویت نقش ایشان، فارغ از نگاه سنتی، باعث ارتقاء مشارکت اجتماعی خواهد شد. با در نظر گرفتن نقش حضور عمومی و تخصصی پلیس و انعکاس آن در طراحی محیطی پیش‌گیرانه از جرم تا حد زیادی می‌توان احساس امنیت را در راستای کاهش جرم ارتقاء داد که این مهم هدف اصلی پژوهش حاضر است.

روش پژوهش: پژوهش، توصیفی-تحلیلی بر مبنای تحلیل‌های آماری است. ابتدا، با استفاده از منابع کتابخانه‌ای و مقالات مرتبط، تدوین و سپس، به مورد پژوهی پرداخته شد که از راهبرد کمی در بستر پیمایشی استفاده شد. داده‌های حاصل، توسط نرم‌افزار اسپاس تحلیل شد. جامعه حجم نمونه آماری ۲۰۷ نفر، ۲۵ پرسش، با ضریب پایایی (آلفای کرونباخ) ۰/۸۰۹ به صورت تصادفی اتفاقی در محدوده مورد مطالعه، گزینش شدند.

یافته‌ها: رابطه هم‌بستگی متغیرهای پژوهش برابر ۰/۸۰۱ بوده که مبین هم‌بستگی مستقیم و قوی بین متغیر وابسته (کاهش جرم) و متغیر مستقل (امنیت، طراحی محیطی پیش‌گیرانه از جرم و جامعه‌شناسی با تأکید بر نقش پلیس با شاخص‌های مرتبط در هر مقوله) است.

نتیجه‌گیری: نظر به یافته‌های پژوهش، توجه به طراحی محیطی پیش‌گیرانه از جرم، جامعه‌شناسی، مقوله امنیت و انعکاس این موارد در طراحی شهری، کاهش وقوع جرائم را بر اساس برآورد مدل رگرسیونی (کاهش جرم = ۰/۵۳۲ × امنیت، طراحی محیطی کاهنده جرم + (۰/۷۹۹) جامعه‌شناسی + (۱/۴۴۳-) به همراه خواهد داشت.

کلیدواژه‌ها: طراحی شهری، کاهش جرم، امنیت، پلیس، جامعه‌شناسی.

استناددهی (APA): درستان، رضا، جهاننداری، محبوبه، عاشوری، مریم، و عاشوری، محمود (۱۴۰۲). «ارزیابی مؤلفه‌های مؤثر جامعه‌شناسی احساس امنیت با رویکرد کاهش جرم در طراحی شهری»، *پژوهشنامه جغرافیای انتظامی*، ۱۲(۴۵)، صص ۱۲۷-۱۳۸.

۱- این مقاله برگرفته از رساله دکتری با عنوان «توسعه چارچوب مفهومی ارتقاء مطلوبیت معماری با تأکید بر رویکرد کاهش جرائم اجتماعی از طریق طراحی و روان‌شناسی محیطی» نویسنده مسئول در سال ۱۳۹۹ در دانشگاه آزاد واحد چالوس است.

۲- دکتری تخصصی معماری، پژوهش‌گر حوزه معماری و شهرسازی، عضو باشگاه پژوهش‌گران جوان و نخبگان. (رایانامه نویسنده مسئول: reza.dorostan@gmail.com)

۳- کارشناس ارشد برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای، گروه جغرافیا و علوم انسانی، دانشکده جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، واحد فولادشهر، اصفهان، ایران.

۴- کارشناس ارشد مشاور خانواده، دانشکده علوم انسانی دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران غرب، تهران، ایران.

۵- کارشناس ارشد مهندسی عمران - مهندسی مدیریت ساخت، دانشگاه آزاد اسلامی واحد صفادشت، تهران، ایران.

وقوع انواع جرائم در زندگی حال حاضر بشر و گستردگی آن، تحول و تکامل در سطوح سیاست‌های جنایی برای پیش‌گیری از بزه‌کاری را ضروری می‌نماید (نجفی‌ابرنندآبادی و هاشم‌بیگی، ۱۳۹۵: ۲۸). اما این سیاست، استفاده از کیفر و مجازات را به‌عنوان آخرین تکیه‌گاه خود قرار داده است و بر این اساس باید تغییرات اساسی در رویکرد سازمان‌های درگیر در سطوح سیاست جنایی پدیدار شود. سازمان پلیس از جمله سازمان‌هایی بوده که ضرورت تغییر نگرش در برنامه‌های اجرایی آن در رویارویی با مسائل اجتماعی (جرم، انحراف) الزامی می‌نماید. در قوانین شکلی و ماهوی، نگرش اصلاحی و برجسته کردن نگرش ترمیمی و بازگرداننده با تصویب قانون آیین دادرسی کیفری و قانون مجازات اسلامی مصوب سال ۱۳۹۲ با تعبیه واحدهای مددکاری در معاونت اجرای احکام کیفری و واحد میانجی‌گری و توجه به اصلاح، سازش و برجسته کردن نهادهای ارفاقی و نهاد شرم‌سازی بازگرداننده در جهت اصلاح، درمان و جلوگیری از برجسب‌زنی به ظهور و بروز رسیده است. این ره‌یافت و شیوه جدید پلیسی‌گری بعد از پلیس سنتی و حرفه‌ای و در کنار آن‌ها برای ورود به جرائم کم اهمیت در زمان وقوع و قبل از آن، آثار مطلوب و مؤثری داشته است؛ چراکه در جرائم مهم به‌عنوان مکملی جهت ایجاد تغییرات در تفکر افراد مشرف بر بزه‌کاری و یا باز اجتماعی شدن افراد وارد در فرآیند گذار از اندیشه به‌عمل در کنار پلیس حرفه‌ای و سنتی متمرثر خواهد بود. زمینه‌ساز پیدایش ره‌یافت اجتماع‌محوری در سازمان پلیس، خاستگاه و سیر آن، کشورهای صنعتی، هم‌چون انگلستان، فرانسه و آمریکا بر پایه مشارکت اجتماعی پلیس با مردم برای پیش‌گیری از جرائم و برقراری امنیت اجتماعی بوده است (رجب‌زاده چناری و همکاران، ۱۴۰۰: ۱۰۸). در حوزه جرم و امنیت، رویکرد نوین جامعه‌شناختی، راه حل معمای پیچیده جرم را در ایجاد دگرگونی‌های نهادی و مداخله مؤثر در متغیرهای فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی تأثیرگذار در جرم جست‌وجو می‌کند. توجه به حساسیت‌ها و ویژگی‌های فرهنگی جامعه در تدوین سیاست‌هایی مانند پیش‌گیری اجتماعی، یکی از شرایط گریزناپذیر و

پیشرفت‌های لازم و اجتناب‌ناپذیر برای تدوین الگوی پیش‌گیری و رسیدن به مقوله امنیت و احساس امنیت است (سلیمی، ۱۳۸۵: ۴۸). همان موضوعی که پلیس جامعه‌محور تأکید فراوانی بر آن دارد. بنابراین حضور پلیس در بدنه جامعه در حوزه‌های عمومی و تخصصی جهت جلوگیری از وقوع بزه ضروری می‌نماید. بر این اساس دغدغه اصلی شکل‌گیری پژوهش حاضر، حضور ستادی و اجرایی پلیس در لایه‌های مختلف اجتماع (در اینجا حوزه طراحی شهری) بوده است. با توجه به ضرورت فوق، نوشتار حاضر می‌کوشد تا بر اساس عنوان پژوهش اقدام کند؛ زیرا شهرکرج در مقطع کنونی، از نظر میزان بزه‌کاری و جرم، رتبه بالایی را در مقایسه با دیگر نقاط شهری کشور داراست (زنگی‌آبادی و همکاران، ۱۳۸۹: ۱۹۸). مع‌الوصف، در این بین سعی شده به پرسش‌های زیر پاسخ داده شود،

- الف) مؤلفه‌های مؤثر جامعه‌شناسی احساس امنیت (با تأکید بر نقش پلیس) در طراحی شهری و نقش آن بر کاهش جرم کدامند؟
- ب) شاخص‌های طراحی محیطی کاهنده جرم در مقوله احساس امنیت در طراحی شهری کدامند؟

پیشینه و مبانی نظری

بررسی‌های پژوهش‌گر نشان داده که از منظر کلی، تأکید بر نقش جامعه‌شناسی پلیس در مقوله احساس امنیت در زمان طراحی توانسته تأثیر مهمی را در کاهش پتانسیل وقوع جرم ایفاء کند. بر این اساس مهم‌ترین پژوهش‌هایی که تاکنون در این حوزه انجام شده به شرح جدول شماره یک ارائه می‌شود.

جدول شماره ۱: مهم‌ترین پژوهش‌های داخلی و خارجی انجام‌شده در حوزه پژوهش (منبع: نگارنده،

۱۴۰۲)

مقالات داخلی			
عنوان	نویسنده/سال	روش تحقیق	نتایج
تبیین عملکردهای پلیس در زمینه عدالت ترمیمی با رویکرد پیش‌گیری از	محمد شرقی، علیرضا ادیبی، مهدی برنج‌زاده-	توصیفی- تحلیلی بر مبنای تحلیل‌های	نتایج گویای شناسایی سه عملکرد معنادار بر اساس مدل رگرسیونی پلیس در میانجی‌گری، نشست‌های گروهی و ترمیمی و هیئت‌ها و

مقالات داخلی			
عنوان	نویسنده/سال	روش تحقیق	نتایج
جرم	۱۴۰۰	آماری	گروه‌های مردمی بوده است. بدین معنی که با ارتقاء هریک از موارد یاد شده، عملکرد پلیس ارتقاء خواهد یافت.
رهیافت اجتماع محوری پلیس در پیش‌گیری از جرائم در پهنه استان مازندران	کاظم رجبزاده چناری، حسن حاجی تبار فیروزجانی و مهدی اسماعیلی - ۱۴۰۰	توصیفی - تحلیلی بر مبنای تحلیل‌های آماری	رهیافت اجتماع محوری در پلیس استان مازندران با اجرای طرح‌هایی اعم از طرح مکنّا، طرح شورای معتمد پلیس، تعبیه واحدهای مشاوره و مددکاری با زیربنای جرم‌شناسی و مبتنی بر نظریاتی هم‌چون عدالت ترمیمی، برچسب‌زنی و نظریه حداقلی حقوق کیفری توسط پلیس مازندران موفق اجرا شد.
تبیین جامعه‌شناختی رابطه احساس امنیت اجتماعی و سلامت اجتماعی	سید صمد بهشتی، رامین مرادی، راضیه خلیلی دره بنگ - ۱۳۹۹	کمی به شیوه پیمایشی و با استفاده از ابزار پرسش‌نامه	نتایج نشان داد، جامعه‌ای که بتواند از مؤلفه‌های هویتی شهروندان خود در ابعاد مختلف قومی، دینی، زبانی و ملی صیانت کند و سطح مدارا و تحمل اجتماعی آن‌ها را بالا ببرد، افزایش سلامت اجتماعی افراد را به دنبال دارد.
تبیین مؤلفه‌های جامعه‌شناختی (با تکیه بر مفهوم گسست نسلی) در طراحی محیطی با رویکرد پیش‌گیری از جرم	رضا درستان، حسین ذبیحی، علی اصغرزاده، مرضیه گرگی پشتی - ۱۳۹۹	توصیفی - تحلیلی بر مبنای تحلیل‌های آماری	مطابق نتایج، توجه به مؤلفه‌های به‌دست آمده از پژوهش، در بُعد جامعه‌شناسی، شناسایی مهاجرین به کلان‌شهرها و احراز دلیل مهاجرت و تهیه پروفایل مهاجرین، توجه ویژه به طراحی شهری بر اساس گسست نسل‌ها و تأثیر آن در گسست عاطفی، خصوصاً در جوانان و در بُعد طراحی کالبدی محیطی، کنترل دسترسی‌ها، حفظ قلمرو، تأمین نور کافی، باعث کاهش جرائم در طراحی فضای شهری و نتیجتاً ایجاد شهر امن خواهد شد.
مقالات خارجی			
عنوان	نویسنده/سال	روش تحقیق	نتایج
آیا امنیت ادراکی شبکه اجتماعی از امنیت فیزیکی واقعی و درک شده ناشی می‌شود؟	جسیکا ای بدفورد، کامرون جی بنکر و وبرجینیا اس‌وای کوان ^۱ - ۲۰۲۱	توصیفی - تحلیلی بر مبنای تحلیل‌های آماری	نتایج نشان می‌دهد که امنیت در دو مقوله احساس و امنیت و امنیت محله (فیزیکی) در یافته‌ها دارای بیش‌ترین تأثیر در پرسش‌شوندگان است. بدین معنی که احساس امنیت می‌تواند احساس امنیت فیزیکی را در

مقالات داخلی			
عنوان	نویسنده/سال	روش تحقیق	نتایج
عوامل ترس از جرم در بین شهروندان کره‌ای، تأثیر میانجی‌گری و اعتماد به پلیس	سوهی کیم، سانجیل هان و جان ماسکالی ^۱ - ۲۰۲۱	توصیفی- تحلیلی بر مبنای تحلیل‌های آماری	فرد ایجاد کند و این به‌صورت قابل انتقال برای دیگرانی که در محله‌ها تازه وارد هستند، قابل درک است.
مطالعه موردی جرم و جنایت روستایی و نقش پلیس در منطقه پومورجه در اسلوانی	کاتجا امان و تین‌کارا بلوویچ ^۲ - ۲۰۲۱	توصیفی-تحلیلی	نتایج نشان می‌دهد که افسران پلیس در یک روستا، نسبت به همکاران در محیط شهری، ایمنی محله را مثبت‌تر درک می‌کنند. روابط خوب بین فردی و همکاری با ساکنین، افسران پلیس را متعهدتر و حرفه‌ای‌تر آورده است.
تحلیل راه‌حل‌های طراحی محیطی جرم‌ستیز مؤثر در سال ۲۰۲۰، مفاهیم و استراتژی‌ها	پری و فنلی ^۳ - ۲۰۲۰	توصیفی-تحلیلی	نتایج نشان داد که باید از محیط اطراف خود آگاه بوده و برنامه‌هایی (بر اساس راهبردهای طراحی محیطی جرم‌ستیز- قلم‌گرایی، نظارت طبیعی- سخت کردن آماج- کنترل ورود و خروج) را اجرا کرده که باعث کاهش جرم در جوامع شود. نکته اصلی در این‌جا ارائه راه‌حل‌ها و پاسخ‌هایی به خواننده برای شناسایی مشکلات است.

مبانی نظری

امنیت و احساس امنیت از منظر جامعه‌شناسی، ایمنی و امنیت مقوله‌ای است که از محیط فیزیکی و بازخورد آن در فرد نشأت می‌گیرد. چنان‌چه فضای فیزیکی، ایمنی را در فرد تأمین کند، احساس امنیت در ایشان تقویت خواهد شد و کیفیت زندگی اجتماعی ارتقاء خواهد یافت (بدفورد و همکاران، ۲۰۲۱: ۲). جامعه‌شناسان تلاش کرده‌اند تا از طریق کشف تأثیر ساختارها و نهادهای اجتماعی،

1- Sohee Kim, Sungil Han & Jon Mask'aly

2- Katja Eman & Tinkara Bulovec

3- Perry & Fennelly

میزان جرم را تشریح کنند. برای مثال، جامعه‌شناسان جرم را به خرده‌فرهنگ‌های اجتماعی یا بی‌نظمی اجتماعی مرتبط دانسته و برای درک پویایی این موضوع، از پیش شرط فرد به‌عنوان عامل اصلی، استفاده می‌کنند و بر انگیزه‌های منحصر به فرد فردی برای انجام فعالیت‌های غیرقانونی متمرکز هستند. در تعریف جامعه‌شناسی می‌توان این‌گونه بیان داشت که، جامعه‌شناسی هم‌چون شعر حافظ «سهل ممتنع» است. سهل به این معنی که جامعه‌شناسی را در ساده‌ترین شکلش می‌توان بررسی، درک و تعریف کرد، چنان‌چه شناخت و فهم جامعه را در عبارتی چنین ساده «یک مجموعه تشکیل شده از انسان‌هایی که در کنار یکدیگر زندگی می‌کنند» تعریف کرد. ممتنع از این بابت که اساساً برای پدیده‌ای به نام جامعه‌شناسی نمی‌توان یک تعریف جامع و مورد توافق در نظر گرفت که در چند سطر و یا صفحه بتوان جامعه‌شناسی را خیلی دقیق و روشن تبیین کرد که آن تعریف مورد توافق همه جامعه‌شناسان قرار گیرد. سه نگاه متفاوت در قبال این‌که جامعه، فرد و جامعه‌شناسی چیست، وجود دارد که به سه صاحب‌نظر تعلق دارد و در حقیقت بنیان جامعه‌شناسی را تشکیل داده است که عبارت‌اند از، الف) کارل مارکس، ب) امیل دورکهایم و ج) ماکس وبر. پاسخ‌هایی که این سه صاحب‌نظر به پرسش‌های بنیادین داده‌اند، دانشی را تشکیل می‌دهد که امروزه به نام جامعه‌شناسی می‌شناسیم (زیباکلام، ۱۳۹۵: ۳۸). پاسخ‌های آن‌ها سه نوع مشرب به‌وجود آورده که به‌همراه مشرب چهارم، چهارستون جامعه‌شناسی را تشکیل می‌دهد. مشرب نخست، توسط «دورکهایم» به‌وجود آمده که مکتب کارکردگرایی یا فونکسیون^۱ است. مشرب دوم، توسط «مارکس» و بعد از او توسط جامعه‌شناسان مارکسیست، شکل گرفته به نام مکتب مارکسیسم^۲ شهرت یافت. مشرب سوم توسط «وبر» پایه‌گذاری شد و به نام نظریه کنش اجتماعی معروف است. مشرب چهارم به نام نظریه روابط متقابل یا جامعه‌شناسی تبیینی (تعامل‌گرا) است. در نگاه کلی در یک‌سو طیف «مارکس» و «دورکهایم» و در طرف دیگر طیف تلقی‌گرایان، معناگرایان یا فردگرایان هستند. «وبر» در میانه طیف قرار دارد. جامعه‌شناسی مارکسیسم و کارکردگرایی را جامعه‌شناسی ساختارگرایی گویند؛ چرا که به جامعه

1- Function
2- Marxism

به‌عنوان یک ساختار می‌نگرد (لیل، ۲۰۱۹: ۱۵). در جمع‌بندی کلی، از دید «مارکس» و «دورکهایم» شناخت جامعه یعنی شناخت ساختارها و مناسبات اقتصادی، روابط سیاسی، شناخت طبقات و لایه‌های اجتماعی، کنش‌ها و واکنش‌ها، رقابت‌ها، همکاری‌ها، تضادها و هم‌دلی‌ها و وفاق‌های آنان با یکدیگر. مجموعه این‌هاست که جامعه را می‌سازد. «وبر» ضمن آن که جامعه را می‌بیند؛ اما به سراغ فرد هم می‌رود. به نوعی جامعه را در تعامل میان این دو می‌بیند. و سرانجام مشرب چهارم، مشرب معنی، تلقی یا به قول عرفا، معنا. این مشرب که در اصل ریشه در جامعه‌شناسی «وبر» دارد، از تفکرات وی فراتر رفته و اساساً چیزی به نام جامعه را نمی‌بیند. بلکه فرد و نقش‌آفرینی او را اساس و پایه تشکیل جامعه و مناسبات اجتماعی در محیط می‌داند (درستان و همکاران، ۱۳۹۹: ۲۵).

در حوزه جرم و امنیت، رویکرد نوین جامعه‌شناختی، راه حل معمای پیچیده جرم را در ایجاد دگرگونی‌های نهادی و مداخله مؤثر در متغیرهای فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی تأثیرگذار در جرم جست‌وجو می‌کند. توجه به حساسیت‌ها و ویژگی‌های فرهنگی جامعه در تدوین سیاست‌هایی مانند پیش‌گیری اجتماعی، یکی از شرایط گریزناپذیر و پیشرفت‌های لازم و اجتناب‌ناپذیر برای تدوین الگوی پیش‌گیری و رسیدن به مقوله امنیت و احساس امنیت است (سلیمی، ۱۳۸۵: ۴۸). دورکیم، تضعیف هم‌بستگی اجتماعی در جوامع مدرن را که به واسطه تکثر ارزشی ناشی از فروپاشی مرزهای جغرافیایی به‌وجود آمده، عامل وقوع جرم و ناامنی معرفی می‌کند. تجلی و در نتیجه خواسته‌های وجدان جمعی، کارایی خود را از دست می‌دهد. تضعیف این الزام‌ها و فشارها سبب می‌شود افراد به حال خود رها و از نظر او علت آشکار تحقق آنومی، تحولات شتابزده اقتصادی است. چون این تحولات نوعی بحران را در نظام ارزشی و هنجارهای جامعه به‌دنبال دارد (ورسلی، ۱۳۷۸: ۱۷). اما نظریه مقابلی هم در این خصوص با نام بی‌سازمانی اجتماعی وجود دارد. در این دیدگاه، جامعه‌شناسان بر این باورند که جامعه با ایجاد شکاف میان اهداف و شیوه‌های دسترسی، خود نیازهای متعارض ایجاد

می‌کنند. از نظر فرهنگ هر جامعه، معیارها، اهداف یا آرزوهایی وجود دارد که باید برای همگان امکان دستیابی وجود داشته باشد. بنابراین اهداف یا آرزوهای عمومی متفاوت و بر حسب درجه توسعه جوامع، در توجه عموم مردم هستند و جوامع دستیابی به آن اهداف را ترویج می‌کنند (نجفی ابرندآبادی، ۱۳۸۸: ۴۵۶). بی‌شک سهم جابه‌جایی ارزش‌ها در فرآیند تغییرات اجتماعی، نگاه حاکمیت و نظام قضایی را به روش سزادهی و کیفر متفاوت کرده است. در چارچوب‌های کیفرشناسانه، تردیدی نیست که امروزه، چه از زاویه بلوغ عقلی نظام‌های قضایی و چه از زاویه دین و اخلاق، کیفر دادن مرتکب جرم، بدون توجه به اثر آینده‌نگرانه آن اقدامی مطرود است. حتی اگر بدون توجه به پیامد کیفر فقط با نگاهی سزاگر هم‌چون امانوئل کانت یا سایر اخلاق‌گرایان با هدف جبران بی‌حرمتی به ارزش‌های اجتماعی، اخلاقی یا مذهبی و با انگیزه حمایت و حراست از این ارزش‌ها مجرم را مجازات کرد (صفاری، ۱۳۸۴: ۱۰۴). چه بسا نظام کیفری بدون حضور مستمر در فضای اجتماعی با تصمیمات انتزاعی خود واکنش‌های نامناسبی را به هدف بازپروری مجرمان به‌کار برده باشد. این مسئله درباره جوانان اهمیت بیش‌تری دارد. دور شدن تدریجی چند نسل از یکدیگر از حیث جغرافیایی، عاطفی، فکری و ارزشی که به اصطلاح «گسست نسل‌ها» نامیده شده، می‌تواند جدی‌ترین زمینه‌ساز گریزی، ناامنی و گرایش به پدیده‌های مجرمانه و انحرافات اجتماعی باشد. گفته شده که ارزش‌ها و هنجارهای مشترک، سطح خشونت در جامعه را کاهش یا دست کم در سطح پایین نگاه دارد. در نظریه‌های انتقادی مکتب فرانکفورت، به‌خصوص آرای کسانی چون هربرت مارکوزه، جهان صنعتی و نظام سرمایه‌داری، متهم اصلی ایجاد شکاف در به‌هم پیوستگی نسل‌ها و به‌هم ریختگی ارزش‌هاست. به نظر مارکوزه، سرمایه‌داری، انسان را تک‌ساختی می‌سازد. انسان تک‌ساختی، انسانی نیست که ابعاد معرفتی و متعالی وجود خویش را به نفع اهداف مادی کنار گذارد و به‌دنبال آن در باطن عضو هیچ شبکه ارزشی و هنجاری نیز نخواهد بود (مارکوزه، ۱۳۶۲: ۶۱) که بعضاً در وضع کنونی کشور در مراتب مختلف سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و اجرایی در دولت‌مردان شاهد آن هستیم. از

طرفی، در چارچوب نظریه ماکس وبر، دنیای صنعتی و نظام سرمایه‌داری کنش‌های عاطفی و انضباط‌ناپذیر انسان را به کنش‌های عقلانی معطوف به هدف مادی می‌کند. انسان در دنیای مدرن کم‌کم تقدس و معنای مفاهیم و ارتباطات میان فردی را کنار گذاشته و با محاسبه عقل معاش به جادوزدایی و تقدس‌زدایی از دنیا دست می‌زند. در نتیجه حیات و بقای یک نظام معنایی و شبکه ارزشی در گرو زنده ماندن روابط عمیق انسانی، معنی‌دار بودن روابط میان فردی است و جهان پرتنش و پرتپش صنعتی خود به‌خود زمینه‌ساز شکستن روابط شده و گسست ارزشی را فراهم می‌آورد و همان‌طور که بیان شد، کافی است این گسست ارزشی در محیط اجتماعی هر کشوری نمود کند تا زمینه وقوع جرم و احساس ناامنی آشکار شود.

تعریف و ماهیت امنیت و احساس امنیت در فضای شهری، از نظر نظریه‌پردازان امنیت اجتماعی، امنیت حاصل سازوکار صحیح هویت در فضای شهری است؛ چراکه با توجه به تغییرات سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و فناوری که به‌سرعت در حال رخ دادن در سطح جهان است، توجه به بسترها و زمینه‌های اجتماعی امنیت، امری ضروری و امکان‌ناپذیر است. بنابراین امنیت از این دیدگاه، نوعی فرآیند تولید و حفظ تعلقات و پیوندهای متقابل درون هریک از واحدهای اجتماعی بوده که می‌تواند در یک نظام منسجم به‌منظور پاسداری و حراست از حیات واحدها، گروه‌های اجتماعی یک جامعه و تضمین بهره‌گیری آنان از منافع و ارزش‌ها است. امنیت در طبقه‌بندی نیازهای اساسی انسان (هرم مازلو) در درجه دوم اهمیت و پس از نیازهای فیزیولوژیک قرار گرفته است (حسینی‌غیاثوند و ذبیحی، ۱۳۹۵: ۱۳۹). کلمه امنیت از ماده امن گرفته شده و به معنی آرامش خاطر، آرامش نفس و از بین رفتن بیم و هراس است و ریشه لاتین آن، سِکیورز^۱، به معنای نداشتن دلهره و دغدغه بوده که حصول این مهم، باعث رشد و شکوفایی فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و کالبدی می‌گردد (بشیری و همکاران، ۱۳۹۵: ۵۲). در حالی که تنها بخش کوچکی از مردم قربانی جرائم جدی می‌شوند، تعداد افرادی که نگران قربانی شدن هستند،

بسیار بیش‌تر است. احساس اضطراب در مورد این قربانی شدن بالقوه مبهم، به‌عنوان ترس از جرم نامیده می‌شود که نیاز است احساس امنیت آن را پوشش دهد و این یک موضوع روان‌شناختی است (کیم و همکاران، ۲۰۲۱: ۲). احساس امنیت از دیدگاه روان‌شناسی عبارت است از احساس اعتماد، آرامش و رهایی از اضطراب و ترس در رابطه با برآورده شدن نیازهای فرد در حال آینده. با وجود احساس امنیت، فرد از زندگی در محیط اجتماعی خود هراسان و نگران نبوده و در تعامل با محیط اجتماعی از سوی دیگران احساس ایمنی می‌کند. احساس امنیت پدیده‌ای روان‌شناختی-اجتماعی بوده که دارای ابعاد گوناگونی است. این احساس ناشی از تجربه‌های مستقیم و غیرمستقیم افراد و شرایط و اوضاع محیط پیرامون است و افراد مختلف به صورت‌های گوناگون آن را تجربه می‌کنند (طاهری و همکاران، ۱۳۹۵: ۶۳-۶۶). بنابراین رابطه میان فرد و محیط و بالعکس، در این بین مهم جلوه می‌کند. این ارتباط مانند بند نافی است که انسان از محیط و محیط از انسان تغذیه می‌شود (درستان و همکاران، ۱۴۰۰: ۱۴۲). بنابراین ماهیت امنیت و احساس امنیت در افراد، ارتباط مستقیم آن‌ها با محیط پیرامون دارد که در طراحی و فضای شهری می‌بایست مورد توجه ویژه باشد. در این بین می‌توان اشاره‌ای ضمنی به تعریف رونالد اینگهارت^۱ از مقوله امنیت و ناامنی در چهار حوزه، سیاست، اقتصاد، هنجارهای جنسی و خانوادگی و مذهب در جدول شماره دو اشاره داشت.

جدول شماره ۲: امنیت و ناامنی؛ دو نظام ارزشی متضاد از دید اینگهارت، اقتباس از اینگهارت، ۱۳۹۵

امن	نا امن
تأکیدزدایی از اقتدار سیاسی، ابراز وجود و مشارکت، چیزهای جدید روحیه‌بخش و تقویت کننده‌اند.	۱- حوزه سیاست، نیاز به رهبران قوی، نظم، بیگانه‌ستیزی/بنیادگرایی.
اولویت اول کیفیت زندگی، آرامش ذهنی، کاهش اقتدار هر دو مالکیت بخش خصوصی و دولتی.	۲- حوزه اقتصاد، اولویت دادن به رشد اقتصادی، انگیزه پیشرفت، مالکیت فردی در مقابل مالکیت دولتی.
ارضاء جنسی ذهن و سپس فرد، ابراز وجود فردی.	۳- هنجارهای جنسی و خانوادگی، به حداکثر رساندن تولید مثل، اما فقط در خانواده‌های دو والدی متشکل از جنس مخالف.

1- Ronald F. Inglehart

نا امن	امن
۴- مذهب، تأکید بر قدرت برتر، قوانین مطلق، تأکید بر پیش‌بینی‌پذیری.	کاهش اقتدار مذهبی، قوانین منعطف، اخلاقیات مبتنی بر موقعیت، تأکید بر معنی و هدف زندگی.

اما در راستای پژوهش، آن‌چه صاحب‌نظران در این حوزه بدان اهتمام دارند این است که امنیت دارای ابعاد تکوینی (آرامش فکری)، ادراکی (احساس امنیت در محیط امن)، کالبدی (ایمنی فرد در محیط) و اجتماعی (مناسبات فردی) است (بهرام‌پور و ملک‌افضلی، ۱۳۹۷: ۴۴). در بُعد ادراکی که یکی از مهم‌ترین ابعاد آن بوده، خود دارای دو محور اصلی است. محور عینی، به معنی ایجاد شرایط ایمن برای حفاظت و گسترش ارزش‌های اصولی و حیات ملی و محور ذهنی، به مفهوم احساس امنیت. (یاران و همکاران، ۱۳۹۸: ۲۵). در حوزه امنیت شهری، این مهم به‌عنوان مهم‌ترین عامل که به فضای شهری کیفیت می‌بخشد مطرح است و ضرورت حفظ آن یکی از ارکان رضایت‌مندی و توسعه پایدار زندگی شهری می‌باشد (بوستراس و وارینگ، ۲۰۲۰: ۱). اصولاً، توجه به امنیت شهری، به‌عنوان بستر اساسی برای ایجاد ارتباطات اجتماعی و ارائه خدمات عمومی و در نتیجه ایجاد شهر سالم، مورد اتفاق نظر تمامی نظریه‌پردازان شهری است و در مقابل، عدم توجه به آن، خشونت، ناامنی و شکاف رفتاری را در جامعه به‌دنبال دارد. فضای شهری، به مفهوم صحنه‌ای از فعالیت‌های عمومی زندگی شهری، مانند بازارها، خیابان‌ها، پارک‌ها، جداره‌های ابنیه‌ها و حتی خط آسمان، به سبب ماهیت کارکرد و تأثیرات آن‌ها بر مخاطب، نقش مهمی را در انعکاس محیط امن، ایفاء می‌کنند (علیمردانی و همکاران، ۱۳۹۵: ۱۷). مردم اغلب از فضاهای شهری که احساس در معرض خطر بودن و به‌طور کلی ناامن بودن دارند، دوری می‌کنند. در نتیجه این مکان‌ها متروکه شده و جایی برای سوء استفاده و فعالیت‌های مجرمانه تبدیل می‌شوند (کلانتري خلیل‌آباد و همکاران، ۱۳۹۲: ۲۰). در قرن حاضر، فضاهای شهری نامطلوب، مشکلات بسیاری را برای تعاملات شهروندان، به‌ویژه اقشار آسیب‌پذیر (زنان، سالمندان، ناتوانان جسمی، کودکان) ایجاد کرده که در رشد آسیب‌های اجتماعی مؤثر بوده‌اند. با گسترش این آسیب‌ها، امنیت، رنگ باخته و نرخ جرائم بالا می‌رود و مردم در واکنش‌های اجتماعی، محتاطانه عمل می‌کنند و

با هر اتفاقی ترس و دلهره در آنان دوچندان می‌شود (شکوری اصل، ۱۳۹۵: ۷۸-۷۹). شرایط عینی و کالبدی زندگی شهری می‌تواند روابط شهروندان را با شهر محدود سازد. ریشه این محدودسازی، نگرانی و ترس آنان از تعرض، اعمال و رفتارهای مجرمانه است که باعث کناره‌گیری ابتدا اقشار ضعیف جامعه و سپس کل جامعه از فضای شهری است. از مصادیق آن می‌توان به عدم وجود نور کافی در خیابان، خوابیدن بی‌سرپناهان و معتادین در خیابان اشاره داشت. مهم‌ترین نظریه در این ارتباط را اسکار نیومن^۱ با عنوان فضای قابل دفاع عنوان داشته است. او معتقد بود اصل دیدن و دیده شدن و امکان فرار کم‌تر، جرم را کاهش می‌دهد. نظریه مهم دیگر، نظریه پنجره شکسته است که ناشی از تفکرات جیمز کیو ویلسون^۲ و جورج کلینگ^۳ می‌باشد (نظم‌فر و همکاران، ۱۳۹۷: ۳۳). بدین معنی که چنان‌چه پنجره شکسته یک بنا تعویض نشود به مرور زمان این حس برای بیننده القاء خواهد شد که این بنا بدون صاحب بوده و امکان آسیب بیش‌تر به آن وجود دارد. عوامل موازی دیگری نیز درخصوص حصول امنیت تأثیر گذارند، از جمله، رسانه‌ها، پلیس، تجربه‌های قبلی افراد، نوع طراحی محیطی، وسایل حمل‌ونقل عمومی و شخصی (کاپاسو داسیلوا و داسیلوا، ۲۰۲۰: ۳). نتیجه‌گیری کلی در این ارتباط، تماماً به یک اصل مهم می‌رسند و آن اصل نظارت مردم بر مردم است. آنچه در فحوای کلام تمامی نظریات در این حوزه قابل استنباط می‌باشد، این است که، فضای شهری از جمله عوامل تأثیرگذار بر احساسات افراد به ویژه احساس امنیت در آنان است.

نقش پلیس در امنیت فضای شهری، با پیشرفت علم و فناوری و تنوع و گستردگی جرائم، تحول و تکامل در سطوح سیاست‌های جنایی برای پیش‌گیری از بزه‌کاری ضروری به‌نظر می‌رسد (نجفی‌ابرنادادی و هاشم بیگی، ۱۳۹۵: ۲۸)؛ اما این سیاست، استفاده از کیفر و مجازات را به‌عنوان آخرین تکیه‌گاه خود قرار داده است و بر این اساس باید تغییرات اساسی در رویکرد سازمان‌های درگیر در سطوح سیاست جنایی پدیدار شود. سازمان پلیس از

جمله سازمان‌هایی است که ضرورت تغییر نگرش در برنامه‌های اجرایی آن در رویارویی با مسائل اجتماعی (جرم، انحراف) مبرهن است. در قوانین شکلی و ماهوی نگرش اصلاحی و برجسته کردن نگرش ترمیمی و بازگرداننده با تصویب قانون آ.د.ک و قانون مجازات اسلامی مصوب سال یک‌هزار و سیصد و نود و دو با تعبیه واحدهای مددکاری در معاونت اجرای احکام کیفری و واحد میانجی‌گری و توجه به اصلاح و و سازش و برجسته کردن نهادهای ارفاقی و نهاد شرمساری بازگرداننده در جهت اصلاح و درمان و جلوگیری از برچسب‌زنی به ظهور و بروز رسیده است؛ اما پلیس ایران، این تفکر و تغییر رویکرد را از سال یک‌هزار و سیصد و هشتاد به‌طور فراگیر و همه‌جانبه با تشکیل معاونت مستقل در بدنه سازمان با مدیریت‌های وابسته، هم‌چون مرکز مشاوره و مددکاری، آموزش همگانی، مشارکت، مطالعات و اطلاع‌رسانی و امثال آن، جدای از گفت‌وگو، در عمل نیز محقق نموده است. این رهیافت و شیوه جدید پلیسی‌گری بعد از پلیس سنتی و حرفه‌ای و در کنار آن‌ها برای ورود به جرائم کم‌اهمیت در زمان وقوع و قبل از آن، آثار مطلوب و مؤثری داشته است؛ اما در جرائم مهم به‌عنوان مکملی جهت ایجاد تغییرات در تفکر افراد مشرف بر بده‌کاری و یا باز اجتماعی شدن افراد وارد در فرآیند گذار از اندیشه به عمل در کنار پلیس حرفه‌ای و سنتی متمرکز خواهد بود. زمینه‌ساز پیدایش رهیافت اجتماع‌محوری در سازمان پلیس، خاستگاه و سیر آن، کشورهای صنعتی، هم‌چون انگلستان، فرانسه و آمریکا بر پایه مشارکت اجتماعی پلیس با مردم برای پیش‌گیری از جرائم و برقراری امنیت اجتماعی است (رجب‌زاده چناری و همکاران، ۱۴۰۰: ۱۰۸). پلیس جامعه‌محور بر همکاری بین پلیس و ساکنان تأکید ویژه دارد و بدون کمک مردم، پلیس موفقیت کم‌تری در اهداف خواهد داشت (امان و همکاران، ۲۰۲۱: ۲). واژه پلیس سال‌ها با سرکوبی جرم و سرکوبی مجرم همراه بوده و بدین جهت نقش پلیس به‌صورت سنتی در چارچوب نظام کیفری تصور می‌شده است؛ اما به موازات پیشرفت‌های علوم جنایی، پیرا حقوقی و تأکید این علوم نوین بر اثر پیش‌گیرانه در کاهش جرائم و پذیرش نهاد پیش‌گیری به عنوان قلمرو جدید سیاست جنایی در کنار قلمرو

سنتی آن، یعنی سرکوبی، شکل جدیدی از مأموریت پلیس در آغاز سال‌های هفتاد میلادی آغاز شد (نجفی‌ابرنادآبادی، ۱۳۸۷: ۴۱) که تحت عنوان سیاست جنایی مشارکتی بود و پیرو آن، رویکرد جدیدی تحت عنوان پلیس اجتماع‌محور به پدید آمد و از این راه رویکردهای متعددی چون پلیس محلی، پلیس ترمیمی (عدالت ترمیمی)، پلیس مسئله‌محور شکل گرفت که اقدامات این رویکردهای نوین بر دو اصل اساسی استوار است، تمرکز جدی روی دخیل کردن و مشارکت مردم در امورات مختلف جامعه و هم‌چنین استفاده مؤثرتر از بدنه اجرایی پلیس در خلاقیت آنان و ارتباط تنگاتنگ با مردم. اندیشه پلیس اجتماع‌محور به نوعی منبعث از نظریه پنجره‌های شکسته و مکتب تعامل‌گرا بوده که در همه جرائم به غیر از امنیتی و مهم، مانند قتل و نسل‌کشی کاربرد نداشته؛ ولی در جرائم کم اهمیت تا حدود زیادی می‌تواند باعث جلوگیری از ورود بزه‌کار به چرخه عدالت کیفری و برچسب‌زنی و تبدیل مجرم اولیه و غیر حرفه‌ای به مجرم ثانویه و حرفه‌ای گردد (رجب‌زاده چناری و همکاران، ۱۳۹۹: ۱۸-۱۹).

همان‌طور که بیان شد، قسمت‌های تخصصی و معاونت اجتماعی پلیس ایران با نگرش اجتماع‌محوری شکل گرفت تا بتواند زمینه‌های شکل‌گیری اهداف اجتماع‌محوری پلیس را محقق سازد و در این رهیافت، پلیس با بهره‌گیری از سیاست جنایی مشارکتی با ارائه آموزش‌های همگانی، ارتباط با مدارس و به‌طور کلی فعالیت در محیط‌های اجتماعی توانسته پیش‌گیری رشد‌مدار و جامعه‌مدار را تا حد زیادی محقق سازد. به موازات، پلیس مسئله‌محور، روشی از آسیب‌شناسی امنیت عمومی است که بر درک و فائق آمدن بر چالش‌ها و مشکلات اجتماعی توجه و تمرکز دارد و در آن نهادهای دیگری علاوه بر پلیس مانند سازمان‌های غیردولتی، دولتی و شهروندان (مردم محلی) نقش محوری دارند. در این دیدگاه فرصتی برای ادامه همکاری بین پلیس و نهادهای عمومی و اعضای جامعه فراهم می‌آید (رجب‌زاده چناری و همکاران، ۱۴۰۰: ۱۱۳). همان‌طور که بیان شد، پلیس جامعه‌محور الگوی جدید پلیسی است که در آن امنیت با مشارکت مردم صورت می‌پذیرد. اهداف

اصلی آن کاهش جرم و ارتقای احساس امنیت در جامعه است. مشارکت شهروندان و ارائه راه حل ابتکاری برای حل مشکلات از جمله شاخص‌های این رویکرد می‌باشد. این رویکرد، یک مردم‌سالاری عملی است و در گسترده‌ترین مفهوم خود به معنای هر تلاش هماهنگی برای در کنار هم قرار دادن پلیس یک حوزه استحفاظی و افراد غیر پلیس در همان حوزه است (گراوند و همکاران، ۱۴۰۰: ۱۴۶-۱۴۷). با اجرای دقیق این رویکرد، در کنار عملکرد پاسخ‌گویی پلیس، امنیت و احساس امنیت در شهروندان تقویت شده و مردم ضمن مشارکت، به نوعی خود را از بدنه سرمایه اجتماعی پلیس می‌دانند. از این رو می‌توان مهم‌ترین اصول پلیس جامعه‌محور را در جدول شماره سه بیان داشت.

جدول شماره ۳: مهم‌ترین اصول رویکرد پلیس جامعه‌محور (منبع: شرقی و همکاران، ۱۴۰۰: ۱۳۹)

۱	رویکرد پلیس جامعه‌محور فلسفه‌ای مبتنی بر جامعه است.
۲	رویکرد پلیس جامعه‌محور بر حل مسئله به صورت خلاق و ابتکاری تأکید دارد.
۳	رویکرد پلیس بر افزایش اعتماد تأکید دارد.
۴	برای ضابطين در این دیدگاه نقش وسیع‌تری در نظر گرفته شده است.
۵	بر درگیر شدن جامعه در حل مشکلات خود تأکید دارد و می‌خواهد که شهروندان، خود در روند حل مسئله مشارکت داشته باشند.
۶	پلیس نقش فعال دارد نه نقش منفعلانه.
۷	پلیس هر جا که کم نیاز است وارد می‌شود (به‌ویژه در خصوص بزه‌دیدگان بالقوه). پلیس در همه زمان آماده ارائه خدمات است.
۸	پلیس روش ارائه خدمات به روش سنتی را از طریق تعامل با جامعه تقویت می‌کند.
۹	رویکرد پلیس جامعه‌محور تمام ضابطين قانون را در برمی‌گیرد.

با عنایت به موارد مطرح‌شده و در راستای اهداف پژوهش حاضر، حضور پلیس (ستادی و اجرایی) در همه لایه‌های اجتماعی می‌بایست مد نظر قرار گیرد. اهمیت این موضوع زمانی مشخص خواهد شد که به‌عنوان مثال، چنان‌چه شخصی برای دریافت پروانه ساخت‌وساز به شهرداری مراجعه کند، احدی از متخصصین پلیس پیش‌گیری از جرائم (در حوزه تخصصی ساختمان) در ارگان مربوطه به‌صورت رسمی حضور داشته و موارد مدنظر در کنار همه موارد معماری و شهرسازی، را تا حصول نتیجه در نقشه‌ها و مستندات تأکید کند و

مثال‌های دیگری از این دست. با اعمال این مهم، آن‌جاست که حضور پلیس جامعه‌محور نقش‌آفرینی خواهد کرد و مردم، پلیس را در دراز مدت کنار خود در همه‌جنبه‌ها به‌عنوان متخصص، و پشتیبان خواهند دید.

پیش‌گیری از جرم از طریق طراحی محیطی، پیش‌گیری به معنی «پیش‌دستی کردن، پیشی گرفتن و به جلوی چیزی شتافتن»، هم‌چنین «آگاه کردن، خبر چیزی را دادن و هشدار دادن» است؛ اما در جرم‌شناسی پیش‌گیرانه، پیش‌گیری یعنی کاربرد فنون مختلف به‌منظور جلوگیری از وقوع بزه‌کاری به جلوی جرم رفتن و پیشی‌گرفتن از بزه‌کاری است (محمدنسل، ۱۳۹۳: ۲۰-۲۱). رابطه متقابل محیط و رفتار انسان، رویکردهای جدید طراحی محیطی را به این سمت سوق داده که با تدوین و اعمال ضوابط ویژه در ساختار اجتماعی-کالبدی محیط، می‌توان به میزان قابل توجهی از ارتکاب جرائم را پیش‌گیری کرد (ارغیانی، ۱۳۹۹: ۲). در طراحی محیطی پیش‌گیرانه از جرم، خصوصیات فیزیکی محیط ساخته شده را که مناسب جرم هستند، مورد توجه قرار می‌دهند، بنابراین با استفاده از طراحی محیطی می‌توان ارتباط بین محیط پیرامون و فرصت ارتکاب جرم را درک کرد و فرصت‌های ارتکاب جرم را از طریق طراحی محیط مناسب و اتخاذ تصمیم‌های صحیح مربوط به طراحی محیطی کاهش داد (وارویک، ۲۰۲۰: ۱۱). این رویکرد همانند رویکرد پلیس جامعه‌محور می‌تواند حل مسئله و اساس پیش‌گیری از وقوع جرم را از طریق همکاری تنگاتنگ با شهروندان به سرانجام برساند. می‌توان گفت که پیش‌گیری از جرم از طریق طراحی محیطی، برای ایجاد رفتار مطلوب، افزایش کارآمدی و کاهش بروز رفتارهای ضد اجتماعی و انجام اقدام‌های مقتضی برای از بین بردن خطر وقوع جرم است (اشنایدر، ۱۳۸۵: ۱۶). این دیدگاه از لحاظ مبانی نظری تا حدودی شبیه پیش‌گیری وضعی است؛ ولی قلمرو و کاربرد آن محدودتر است. این نظریه هدف و تمرکز خود را بر محیط ساخته شده و جرائم مرتبط با آن در مناطق مسکونی، مانند خراب‌کاری و سرقت قرار می‌دهد. پیش‌گیری از جرم از طریق طراحی محیطی بر شش اصل استوار است، اصل اول (حدود قلمرو (قلمروگرایی)، توانایی برقراری اقتدار در محیط و تعیین

شخص مسئول در منطقه و کسانی که مجازند در آن منطقه حضور داشته باشند و آن‌هایی که اجازه حضور ندارند. اصل دوم) مراقبت و نظارت طبیعی، نظارت را می‌توان بخشی از محافظت بالقوه محله دانست. اگر مجرم تصور کند که در صورت ارتکاب جرم در معرض نظارت و مشاهده قرار خواهد گرفت، اگرچه در واقع این‌گونه نباشد، احتمال ارتکاب جرم توسط وی کم‌تر خواهد شد، چرا که در فرآیند گذار از اندیشه به عمل، منافع و خطر ارتکاب جرم را می‌سنجد (درستان و همکاران، ۱۳۹۹: ۴۵). اصل سوم) کنترل طبیعی ورود، عبارت است از قدرت محدود کردن ورود افراد غریبه و نحوه ورود آن‌ها (اشنایدر، ۱۳۸۵: ۵-۱۶). این کنترل شامل راهبردهای غیررسمی یا طبیعی رسمی یا سازمان‌یافته و مکانیکی می‌باشد. اصل چهارم) تصویر و نگهداری از فضا، امنیت و قابلیت زندگی در یک فضا بستگی به درک و تصویری دارد که ساکنان و محله‌های مجاور از آن فضا دارند. اگر ساکنان تصویر بدی از آن فضا داشته باشند احتمال ارتکاب جرم در آن‌ها افزایش می‌یابد. اصل پنجم) سخت کردن آماج جرم، در ساختمان به معنای بهبود استانداردهای امنیتی است که موجب دور نگه داشتن مجرمان از ساختمان می‌شود. به عبارت دیگر سخت کردن آماج جرم به این معناست که آماج‌ها و اشیایی که معمولاً مورد تخریب و سرقت قرار می‌گیرند (پری و فنلی، ۲۰۲۰: ۱۰). به‌نحوی طراحی شوند که در برابر جرم مقاوم بوده و از تخریب یا سرقت در امان بمانند. اصل ششم) فعالیت‌های حمایتی و پشتیبانی، شامل استفاده از طراحی به‌منظور تشویق ساکنان در جهت استفاده و حضور بیش‌تر در فضای عمومی است (کاو، ۱۳۹۱: ۳۸). با توجه به‌مراتب ذکرشده در مبانی نظری پژوهش و در یک جمع‌بندی جهت رسیدن به مؤلفه‌های مؤثر جامعه‌شناختی هویت مکانی در امنیت با رویکرد کاهش جرم در طراحی شهری می‌توان مراتب را در جدول شماره چهار بدان اشاره داشت.

جدول شماره ۴: مؤلفه‌های تأثیرگذار جامعه‌شناختی (با تأکید بر نقش پلیس) در احساس امنیت با رویکرد کاهش در طراحی شهری جرم (نگارنده، ۱۴۰۲)

مقوله	مؤلفه	شاخص	منابع به کار رفته جهت تشخیص شاخص
طراحی محیطی پیش‌گیرانه از جرم	کالبدی- فضایی	قلمروگرایی	محمدنسل، ۱۳۹۳- ارغیانی، ۱۳۹۹- وارویک، ۲۰۲۰- اشنايدر، ۱۳۸۵- پری و فنی، ۲۰۲۰- کاوه، ۱۳۹۱- درستان و همکاران، ۱۳۹۹، درستان و همکاران، ۱۴۰۰.
		مراقبت و نظارت طبیعی	
		کنترل طبیعی ورود	
		تصویر و نگهداری از فضا	
		سخت کردن آماج جرم	
جامعه‌شناختی (با تأکید بر نقش پلیس)	جامعه‌شناسی	هم‌بستگی اجتماعی- اعتماد اجتماعی- مشارکت اجتماعی- از بین رفتن مرزهای جغرافیای فرهنگی- ورود مدرنیسم- گسست عاطفی و ارزشی	شرقی و همکاران، ۱۴۰۰- رجبزاده چناری و همکاران، ۱۴۰۰- درستان و همکاران، ۱۳۹۹- سوهی کیم و همکاران، ۲۰۲۱- کاتجا امان و تین کارا بلوویچ، ۲۰۲۱- سلیمی، ۱۳۸۵- ورسلی، ۱۳۷۸- نجفی ابرندآبادی، ۱۳۸۸- صفاری، ۱۳۸۴- مارکوزه، ۱۳۶۲- زیباکلام، ۱۳۹۶- بهشتی و همکاران، ۱۳۹۹- نجفی ابرندآبادی و هاشم بیگی، ۱۳۹۵- نجفی ابرندآبادی، ۱۳۸۷- رجبزاده چناری و همکاران، ۱۳۹۹- گراوند و همکاران، ۱۴۰۰.
		پلیس جامعه‌محور- پلیس مسله محور- پلیس محلی- پلیس ترمیمی	
امنیت	تکوینی	اقتصاد، سیاست، فرهنگ، اجتماع، دین و مناسبات عادات قومیتی، خرده فرهنگ‌ها	بهشتی و همکاران، ۱۳۹۹- جسیکا ای بدفورد، کامرون جی بنکر و ویرجینیا اس وای کوان، ۲۰۲۱- حسینی غیاثوند و ذبیحی، ۱۳۹۵- بشیری و همکاران، ۱۳۹۵- طاهری و همکاران، ۱۳۹۵- اینگهارت، ۱۳۹۵- باران و همکاران، ۱۳۹۷- بهرام‌پور و ملک افضلی، ۱۳۹۷- بوستراس و وارینگ، ۲۰۲۰- علیمردانی و همکاران، ۱۳۹۵- کلانتری خلیل آباد و همکاران، ۱۳۹۲- شکوری اصل، ۱۳۹۵- نظم‌فر و همکاران، ۱۳۹۷- کاپاسو داسیلوا و داسیلوا، ۲۰۲۰.
		پلیس، رسانه، اعضای جامعه، وقایع و تجربه بازتاب شده دیگری، کیفیت زندگی	
	ادراکی	نوع طراحی محیط، پاکیزگی، خوانایی، روشنایی، تعریف کاربری‌ها در شب، ساماندهی افراد متجاهر	
	اجتماعی	تأکیدزدایی از اقتدار سیاسی	

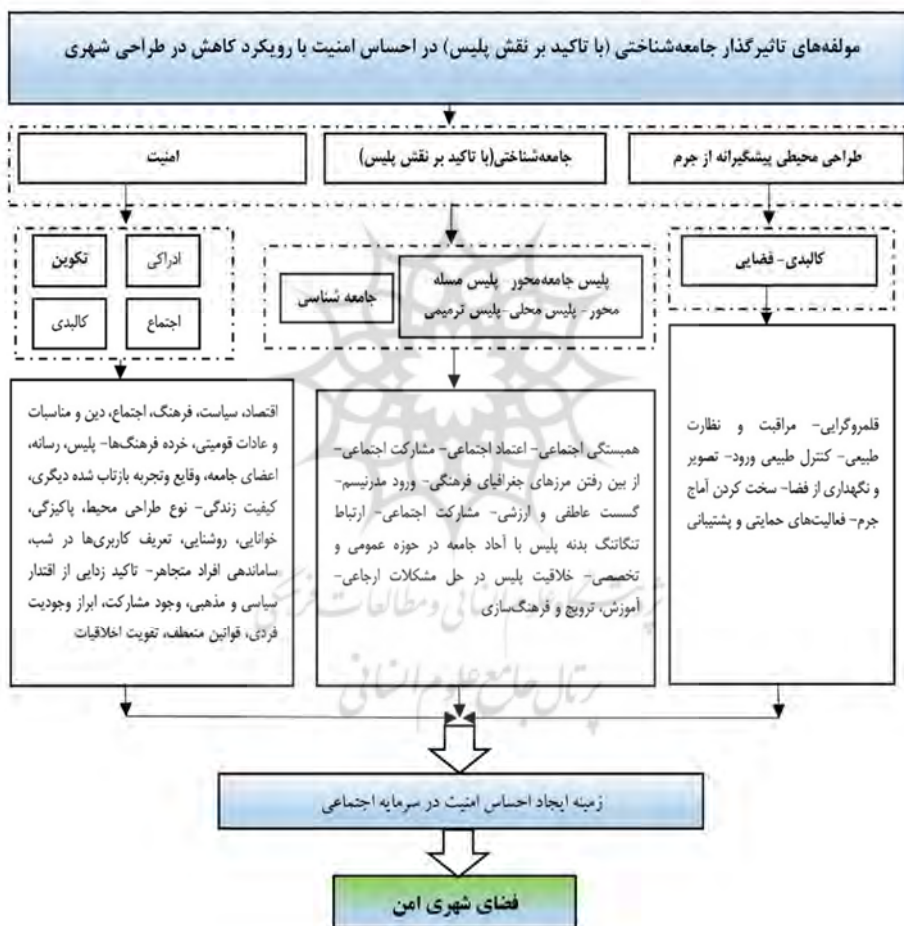
سال ۱۲، شماره ۴۵، بهار ۱۴۰۳

پژوهشنامه جغرافیای انتظامی
ارزیابی مؤلفه‌های مؤثر جامعه‌شناسی احساس امنیت با رویکرد کاهش جرم در طراحی شهری

رضا درستان، محبوبه جهانداری، مریم عاشوری، محمود عاشوری

مقاله	مؤلفه	شاخص	منابع به کار رفته جهت تشخیص شاخص
		و مذهبی، وجود مشارکت، ابراز وجودیت فردی، قوانین منصف، تقویت اخلاقیات	

پس از بررسی و تعیین مؤلفه‌های تأثیرگذار در حوزه پژوهش و به لحاظ نائل شدن به مدل مفهومی پژوهش بر اساس جدول شماره چهار، می‌توان مدل مفهومی پیشنهادی را در نمودار شماره یک بدان اشاره داشت.

نمودار شماره ۱: مدل مفهومی پژوهش (نگارنده، ۱۴۰۲)

روش

این پژوهش از روش توصیفی-تحلیلی و از نوع کاربردی، بر مبنای تحلیل‌های آماری بهره می‌برد. بازه زمانی انجام پژوهش در تابستان سال یک‌هزار و چهارصد و دو و در خیابان شهید بهشتی شهر کرج بوده است. بخش نخست گردآوری اطلاعات از طریق منابع کتابخانه‌ای و مقالات مرتبط اقدام شد. پژوهش به صورت موردپژوهی است و از راهبرد کمی در بستر پیمایشی استفاده شده است. «توصیف پیمایشی اجتماعی» از جمله راهبردهای توصیف منظر است که نوعی راهبرد عینیت‌گرا و استقرایی است و ابزار اصلی آن، پرسش‌نامه‌های باز و بسته و مصاحبه‌های نیمه سازمان‌یافته است (اسدپور، ۱۳۹۲: ۲۳). ضریب پایایی پرسش‌نامه (آلفای کرونباخ) جهت سنجش میزان اعتبار پرسش‌نامه ۰/۸۰۹ به دست آمد که شامل ۲۵ پرسش و بررسی میزان هم‌بستگی پرسش‌ها نیز به وسیله محاسبه ضریب هم‌بستگی پیرسون صورت گرفته است. این روش در آزمون‌های آماری غیر پارامتری کاربرد فراوانی دارد (سیگل، ۱۳۸۳: ۲۵۳). از این‌رو در این پژوهش مجموعه پرسش‌های بسته برای بررسی پاسخ ادراک شهروندان بر اساس مباحث نظری این پژوهش تنظیم و توزیع شده است. نمونه آماری ۲۰۷ نفر (فرمول کوکران) بوده است. داده‌های حاصل از این بخش توسط نرم‌افزار اسپاس‌اس مورد تحلیل آماری قرار گرفت. در انتها، نتایج با رویکرد استنتاجی و اکتشافی ارائه شد. برای تأیید روایی پرسش‌نامه از دو نوع روایی هم‌گرا و واگرا استفاده شد. برای روایی هم‌گرا باید میانگین واریانس‌های خروجی بیش‌تر از (۰/۵) باشد. در روایی واگرا نیز لازم است برای هر کدام، سازه‌های انعکاسی، جذر میانگین واریانس‌ها بیش‌تر از هم‌بستگی آن سازه با سایر سازه‌ها باشد. جامعه آماری حجم نمونه در این پژوهش به صورت اتفاقی و در محدوده منطقه مورد مطالعه، گزینش شد. برای سطح معناداری ضریب هم‌بستگی، اگر ضریب برابر یک باشد هم‌بستگی کاملاً مثبتی میان دو متغیر مورد بررسی وجود دارد و اگر برابر با منفی یک باشد، این هم‌بستگی کاملاً منفی است.

معرفی محدوده مورد مطالعه

کرج، مرکز استان البرز و پنجمین کلان‌شهر بزرگ ایران است که با طول جغرافیایی ۵۱ درجه و ۰ دقیقه و ۳۰ ثانیه شرقی و عرض جغرافیایی ۳۵ درجه ۴۸ دقیقه و ۴۵ ثانیه شمالی، با ارتفاع ۱۲۹۷ متر از سطح دریا، در فاصله ۴۸ کیلومتری شمال غربی تهران واقع شده است. این شهر با مساحتی معادل ۴/۱۷۵ کیلومتر مربع و حریمی به وسعت ۹/۱۷۸ کیلومتر مربع در دامنه رشته کوه البرز مرکزی قرار دارد (تبرک، ۱۳۹۴: ۱۴۵). جمعیت آن حدوداً ۱،۳۷۸، ۴۱۶ سرشماری شده است (سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان البرز، ۱۳۹۵). این شهر به‌عنوان پرجمعیت‌ترین شهر استان البرز، سریع‌ترین آهنگ رشد را در استان داشته و حتی باعث به‌وجود آمدن کانون‌های جمعیتی متعددی در حوزه استحفاظی خود، مانند کمال‌شهر، ماهدشت، محمدشهر و مشکین‌دشت و سکونت‌گاه‌های دیگر شده است (رزاقی و همکاران، ۱۳۹۰: ۸۱). خیابان شهید بهشتی (خیابان قزوین) اصلی‌ترین و در عین حال طویل‌ترین خیابان که از شرقی‌ترین نقطه شهر (میدان کرج) تا غربی‌ترین نقطه آن (میدان دانشگاه خوارزمی-حصارک) امتداد دارد و معروف‌ترین و در عین حال قدیمی‌ترین (سال ۱۳۱۳ هجری شمسی) خیابان در شهر کرج است. یکی از جاذبه‌های اجتماعی و مهم آن پیاده‌مدار بودن بدلیل تنوع بدنه خدماتی و تجاری هم‌راستا با خیابان و در پاساژهای گوناگون (با طول ۲۱۰۰ متر- با کاربری‌های پلافروشی- پوشاک- خدمات پزشکی و...)، میزبان اقشار مختلف مردم جهت تفریح، خرید و تعاملات اجتماعی است. این امر باعث شده تا کج‌رفتاران و مجرمین فرصت ارتکاب جرم داشته باشند، چراکه خطومشی شهرسازی و برنامه‌ریزی شهری در این خیابان به‌درستی پیاده نشده و اکثر مواقع بروز ناهنجاری‌ها (سرقت، خشونت و امثال آن) در این خیابان یک امر عادی است.

پژوهشنامه جغرافیای انسانی

سال ۱۲، شماره ۴۵، بهار ۱۴۰۳

رضا درستان، محبوبه جهانداری، مریم عاشوری، محمود عاشوری

ارزیابی مؤلفه‌های مؤثر جامعه‌شناسی احساس‌امنیت با رویکرد کاهش جرم در طراحی

شهری

تصویر شماره ۱: موقعیت استان البرز در ایران، موقعیت خیابان شهید بهشتی در استان و تصاویر محدوده مورد مطالعه، ماخذ، نگارنده، ۱۴۰۲

یافته‌های توصیفی: نظر به مشاهدات و عکس‌برداری‌های انجام شده در محدوده مورد مطالعه، از جداره‌ها، بناهای تجاری و در طول مسیر عابر پیاده، تنوع زیادی در طراحی محیطی و جداره‌های ابنیه‌ها مشاهده شد. خیابان از شرق به غرب بوده و در آن سینما (انتهای محدوده شرقی)، بیمارستان امام (ره) در میانه مسیر، انواع مجتمع‌های تجاری به‌ویژه بدنه تجاری با عنوان راسته طلافروشان و نهایتاً این خیابان منتهی به میدان شهدای کرج می‌شود. پاسخ‌گویان به پرسش‌نامه ۴۶ درصد زن و ۵۴ درصد مرد هستند. به‌لحاظ تواتر حضور در محدوده، ۵۹ درصد هر روز در محدوده حاضرند، ۱۵ درصد هفته‌ای دوبار، ۲۲ درصد هر هفته و ۴ درصد ماهی یکبار در محدوده هستند. جهت سنجش وضعیت سنی بر اساس مشاهدات حضور افراد و میزان توانایی پاسخ‌گویی به پرسش‌ها، به سه دسته طبقه‌بندی شدند که در این بین، ۵۳ درصد افراد بین ۲۰-۳۹، ۳۷ درصد بین ۴۰-۶۰، و ۱۰ درصد پاسخ‌دهندگان بالاتر از ۶۰ سال سن دارند.

جدول شماره ۵: وضعیت یافته‌های توصیفی پژوهش (منبع: نگارنده، ۱۴۰۲)

متغیر	جنسیت	تعداد	درصد
جنسیت	زن	۹۵	۴۶
	مرد	۱۱۲	۵۴
	کل	۲۰۷	۱۰۰
سن	۲۰-۳۹	۱۲۴	۴۹
	۴۰-۶۰	۹۸	۳۹
	بالای ۶۰ سال	۳۲	۱۲
	کل	۲۰۷	۱۰۰
میزان تواتر حضور	هر روز	۱۲۲	۵۹
	هفته‌ای دوبار	۳۲	۱۵
	هر هفته	۴۵	۲۲
	ماهی یکبار	۸	۴
	کل	۲۰۷	۱۰۰

یافته‌های استنباطی

تحلیل رابطه بین متغیر وابسته کاهش جرم و متغیرهای مستقل (مؤلفه‌ها)

جدول شماره ۶: هم‌بستگی بین متغیرها

هم‌بستگی بین متغیرها در مقوله طراحی محیطی پیش‌گرا نه از جرم			
متغیر	جنسیت	ضریب هم‌بستگی	سطح معناداری
قلمروگرایی	زن	۰/۳۸۹	۰/۰۱۶
	مرد	۰/۵۰۱	۰/۰۰۰
مراقبت و نظارت طبیعی	زن	۰/۴۵۶	۰/۰۰۰
	مرد	۰/۵۱۲	۰/۰۰۰
کنترل طبیعی ورود	زن	۰/۵۴۳	۰/۰۰۰
	مرد	۰/۴۲۸	۰/۰۰۰
تصویر و نگهداری از فضا	زن	۰/۳۴۵	۰/۰۰۰
	مرد	۰/۵۰۷	۰/۰۰۰
سخت کردن آماج جرم	زن	۰/۶۱۸	۰/۰۰۰
	مرد	۰/۶۰۱	۰/۰۰۰
فعالیت‌های حمایتی و پشتیبان	زن	۰/۶۳۸	۰/۰۰۰
	مرد	۰/۵۹۸	۰/۰۰۰
هم‌بستگی بین متغیرها در مقوله جامعه‌شناختی با تأکید بر نقش پلیس			
متغیر	جنسیت	ضریب هم‌بستگی	سطح معناداری
هم‌بستگی اجتماعی	زن	۰/۴۴۳	۰/۰۰۰
	مرد	۰/۴۶۷	۰/۰۰۰
اعتماد اجتماعی	زن	۰/۴۳۷	۰/۰۰۰
	مرد	۰/۳۹۸	۰/۰۰۰
از بین رفتن مرزهای جغرافیای فرهنگی	زن	۰/۷۱۲	۰/۰۰۰
	مرد	۰/۷۰۵	۰/۰۰۰
گسست عاطفی و ارزشی	زن	۰/۷۶۷	۰/۰۰۰
	مرد	۰/۶۹۱	۰/۰۰۰
مشارکت اجتماعی	زن	۰/۷۳۵	۰/۰۰۰
	مرد	۰/۷۲۵	۰/۰۰۰
خلاقیت پلیس در حل مشکلات ارجاعی	زن	۰/۶۳۵	۰/۰۰۰
	مرد	۰/۶۰۳	۰/۰۰۰
ارتباط تنگاتنگ بدنه پلیس با آحاد جامعه در حوزه عمومی و	زن	۰/۸۰۹	۰/۰۰۰
	مرد	۰/۷۵۶	۰/۰۰۰

هم‌بستگی بین متغیرها در مقوله طراحی محیطی پیش‌گراانه از جرم			
متغیر	جنسیت	ضریب هم‌بستگی	سطح معناداری
تخصصی			
آموزش، ترویج و فرهنگ‌سازی	زن	۰/۶۳۷	۰/۰۰۰
	مرد	۰/۵۹۷	۰/۰۰۰
هم‌بستگی بین متغیرها در مقوله امنیت در فضای شهری			
امنیت از منظر تک‌وینی	زن	۰/۴۶۲	۰/۰۰۰
	مرد	۰/۵۴۷	۰/۰۰۰
امنیت از منظر ادراکی	زن	۰/۳۹۸	۰/۰۰۰
	مرد	۰/۴۹۳	۰/۰۰۰
امنیت از منظر کالبدی	زن	۰/۶۸۱	۰/۰۰۰
	مرد	۰/۵۴۷	۰/۰۰۰
امنیت از منظر اجتماعی	زن	۰/۶۶۳	۰/۰۰۰
	مرد	۰/۷۱۲	۰/۰۰۰

با توجه به جدول شماره شش که هم‌بستگی بین متغیرها را نشان می‌دهد، بیش‌ترین هم‌بستگی در مقوله طراحی محیطی پیش‌گراانه از جرم، مربوط به شاخص فعالیت‌های حمایتی و پشتیبان در زنان (۰/۶۳۸) بوده است. طبق نتایج جدول یاد شده در شاخص قلمروگرایی در زنها (سطح معناداری ۰/۰۱۶) مؤثر نبوده و فرض صفر تأیید می‌شود ولی بر کاهش جرم در مردها مؤثر بوده و فرض صفر رد می‌گردد. از سویی دیگر، در متغیر مقوله احساس امنیت از منظر جامعه شناختی با تأکید بر نقش پلیس، بیش‌ترین هم‌بستگی مربوط به شاخص ارتباط تنگاتنگ بدنه پلیس با آحاد جامعه در حوزه عمومی و تخصصی در زنان (۰/۸۰۹) است و در نهایت بیش‌ترین هم‌بستگی در مقوله امنیت در فضای شهری مربوط به متغیر امنیت از منظر اجتماعی با در مردها (۰/۷۱۲) است.

پایایی پرسش‌نامه: در پژوهش حاضر از آلفای کرونباخ برای محاسبه هماهنگی درونی پرسش‌نامه استفاده شد. میزان پایایی طیف‌ها به شرح جدول شماره هفت است. مطابق جدول مذکور، از آنجایی که ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۰۹ است، آزمون از پایایی قابل قبولی برخوردار است.

جدول شماره ۷: میزان پایایی پرسش‌های پرسش‌نامه

Case Processing Summary			Reliability Statistics	
		N	%	تعداد پرسش‌ها
Case	valid	۲۰۷	۱۰۰	
	Excluded ^a	.	.	
	Total	۲۰۷	۱۰۰	
a. Listwise deletion based on all variables in the procedure				۰/۸۰۹
				۲۵

تحلیل چند متغیر داده‌ها، رگرسیون چند متغیره روش آماری است که برای تحلیل تأثیر جمعی و فردی دو یا چند متغیر مستقل بر روی تغییرات متغیر وابسته به کار می‌رود. در پژوهش حاضر، متغیر طراحی فضای شهری (متغیر ملاک یا وابسته) و متغیرهای امنیت از منظر جامعه‌شناسی با تأکید بر نقش پلیس، طراحی محیطی کاهنده جرم-سی.پی.تی.ای.دی- و امنیت (متغیر مستقل) بوده است.

جدول شماره ۸: آمار توصیفی

متغیرها	میانگین	انحراف معیار	تعداد
امنیت از منظر جامعه‌شناسی با تأکید بر نقش پلیس	۲۷/۲۰۱۴	۴/۷۹۰۳	۲۰۷
امنیت در فضای شهری	۱۵/۸۹۷۱	۱۲/۰۱۷۹	۲۰۷
کاهش جرم	۲۰/۵۵۴۷	۱۷/۵۵۴۷	۲۰۷

در جدول شماره هشت میانگین و انحراف معیار و تعداد داده‌های هر متغیر مشاهده می‌شود.

جدول شماره ۹: متغیرهای ورودی به مدل

مدل	متغیر ورودی	متغیر حذفی	روش
۱	امنیت از منظر جامعه‌شناسی با تأکید بر نقش پلیس	-	Stepwise (Criteria: Probability-of-F-to-enter <= /۵۰, Probability-of-F-to-remove >= .100)
۲	طراحی محیطی کاهنده جرم	-	Stepwise (Criteria: Probability-of-F-to-enter <= /۵۰, Probability-of-F-to-remove >= .100)
۳	امنیت در فضای شهری	-	Stepwise (Criteria: Probability-of-F-to-enter <= /۵۰, Probability-of-F-to-remove >= .100)
a. Dependent Variable: جرم کاهش جرم			

جدول شماره نه ترتیب اولویت متغیرهای مورد استفاده در مدل نشان داده شده است. هم‌چنین در این رگرسیون از روش گام‌به‌گام استفاده شده و در گام دوم نتایج پیگیری شده است. در روش گام‌به‌گام، متغیری که بیش‌ترین تأثیرگذاری را دارد، وارد مدل می‌شود و در گام اول، متغیر امنیت از منظر جامعه‌شناسی با تأکید بر نقش پلیس، و در گام دوم متغیر طراحی محیطی کاهنده جرم در معادله پیش‌بین وارد شده است.

جدول شماره ۱۰: ضریب هم‌بستگی بین متغیرهای وابسته

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
۱	^a ۰/۸۰۱	۰/۴۱۱	۰/۷۱۶	۰/۴۵۱
۲	^b ۰/۸۰۱	۰/۴۱۸	۰/۷۱۱	۰/۴۱۹
۳	^c ۰/۸۰۵	۰/۴۰۹	۰/۶۹۹	۰/۴۴۹

(Constant), a. Predictors
(Constant), b. Predictors
(Constant), c. Predictors

در جدول شماره ده مقدار ضریب هم‌بستگی بین متغیرهای مستقل و وابسته نمایش داده شده است. مقدار ضریب هم‌بستگی چندگانه $0/801$ گزارش شده، بنابراین بین متغیر امنیت از منظر جامعه‌شناسی با تأکید بر نقش پلیس، مقوله طراحی محیطی کاهنده جرم-سی‌پی‌ای‌دی- و مقوله امنیت در فضای شهری، هم‌بستگی قوی وجود دارد. مقدار ضریب تعیین تعدیل یافته $0/411$ گزارش شده است. این بدان معناست که متغیر مستقل (پیش‌بین) امنیت از منظر جامعه‌شناسی با تأکید بر نقش پلیس به‌تنهایی $0/411$ ، از کل واریانس متغیر وابسته (ملاک) را تعیین می‌کند. در نهایت $41/8$ صدم درصد از داده‌ها توسط مدل رگرسیونی تبیین می‌شود که البته درصد بالایی است. برای بررسی مناسب بودن مدل رگرسیونی از آزمون‌های تحت عنوان «ای.ان.او.وی.ای»^۱ استفاده می‌شود که در جدول شماره یازده آمده است.

جدول شماره ۱۱: مدل رگرسیونی «ای.ان.او.وی.ای»

Model	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.	
۱	Regression	۲۵۳/۳۰۱	۱	۲۶۵/۱۸۷	۱۱۲/۱۸۲	b./۰۰۰
	Residual	۲۰۲/۶۴۷	۷۱	۳/۰۱۲		
	Total	۴۵۵/۹۴۸	۷۲			
۲	Regression	۱۹۹/۲۸۶	۱	۱۲۸/۶۳۰	۳۲/۵۵۱	c./۰۰۰
	Residual	۳۰۵/۲۰۱	۱۰۴	۱/۴۵۲		
	Total	۵۰۴/۴۸۷	۱۰۵			

a. Dependent Variable, امنیت از منظر جامعه‌شناسی با تأکید بر نقش پلیس
b. Predictors (Constant), کاهش جرم
c. Predictors (Constant), امنیت در فضای شهری

جدول شماره یازده نتیجه مناسب بودن مدل رگرسیونی را نمایش می‌دهد. با توجه به مقدار معنی‌داری این آزمون، در هر دو مدل (Sig=۰/۰۰۰) مناسب بودن مدل رگرسیون را می‌توان در سطح پنج درصد نتیجه گرفت. یعنی فرض صفر رد می‌شود.

جدول شماره ۱۲: برآورد مدل رگرسیونی

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	
	B	Std. Error	Beta			
۱	(Constant)	-۰/۱۰۲	۱/۰۲		-۰/۴۵۹	۰/۵۰۱
	امنیت از منظر جامعه‌شناسی با تأکید بر نقش پلیس	۰/۷۹۹	۱/۳۱۵	۰/۷۰۱	۰/۷۷۳	۰/۷۱۱
	(Constant)	۱/۲۶۵	۲/۲		-۱/۴۴۳	۰/۴۳۶
۲	امنیت، طراحی محیطی کاهنده جرم	۰/۵۳۲	۰/۲۸	۱/۲۱۷	۰/۴۷۹	۱/۲۲۱

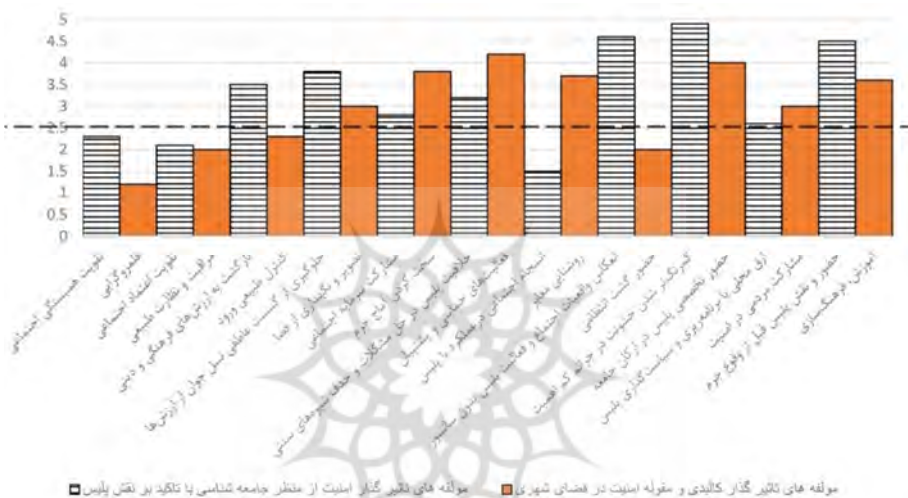
a. Dependent Variable، کاهش جرم

جدول شماره دوازده برآورد مدل رگرسیونی (ستون B)، مقدار استاندارد شده، مقدار تی، میزان معنی‌داری آورده شده است. با استفاده از مدل دوم می‌توان نتیجه گرفت که مدل نهایی شامل جامعه‌شناسی با تأکید بر نقش پلیس، امنیت در فضای شهری و طراحی محیطی کاهنده جرم است و با توجه

به سطح معنی‌داری این متغیرها ($\text{Sig} < 0.05$) فرض صفر در سطح پنج درصد رد می‌شود و هر دو متغیر وارد مدل می‌گردند. بنابراین مدل نهایی عبارت است:

کاهش جرم = (0.532) امنیت، طراحی محیطی کاهنده جرم + (0.799) جامعه‌شناسی با تأکید بر نقش پلیس + 1.443 -

تفکیک افتراق معنایی و آزمون تی-تست

نمودار شماره ۲: تأثیر عوامل هویت از منظر جامعه‌شناختی، امنیت در فضای شهری و طراحی محیطی کاهنده جرم در پیش‌گیری از جرم

ارزیابی تأثیر عوامل مؤثر امنیت از منظر جامعه‌شناسی با تأکید بر نقش پلیس، امنیت و طراحی محیطی پیش‌گیرانه از جرم در طراحی شهری با رویکرد کاهش جرم: یافته‌ها نشان می‌دهد که میانگین کاهش جرم در عوامل طراحی محیطی پیش‌گیرانه از جرم (کالبدی) و امنیت در فضای شهری هم‌چون، تصویر و نگهداری از فضا، سخت کردن آماج جرم، فعالیت‌های حمایتی و پشتیبان، روشنایی معابر، حضور تخصصی پلیس در ارکان جامعه، مشارکت مردمی در امنیت، آموزش و فرهنگ‌سازی از میانه تئوری (حد ۲/۵) بالاتر بوده و به نوعی عوامل بحرانی محسوب می‌شوند و از طرفی در مقوله

امنیت از منظر جامعه‌شناسی با تأکید بر نقش پلیس، شاخص‌های بازگشت به ارزش‌های فرهنگی و دینی، جلوگیری از گسست عاطفی نسل جوان از ارزش‌ها، مشارکت سرمایه اجتماعی، خلاقیت پلیس در حل مشکلات و حذف شیوه‌های سنتی، انعکاس واقعیت اجتماع و فعالیت پلیس بدون سانسور، کم‌رنگ‌تر شدن خشونت پلیس در جرائم کم اهمیت، ایجاد ارق محلی با برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری پلیس، آموزش فرهنگ‌سازی از میانه تئوری (حد ۲/۵) بالاتر بوده و به نوعی عوامل بحرانی محسوب می‌شوند که در زمان طراحی محیط شهری می‌بایست به این شاخص‌ها توجه ویژه داشت. در یک برداشت کلی از آزمون انجام شده می‌توان دریافت که از نگاه پرسش‌شوندگان، حضور پررنگ پلیس عمومی و تخصصی (ستادی و اجرایی) در لایه‌های مختلف جامعه جهت مشاوره‌های عمومی و تخصصی برای آن‌ها مورد نیاز بوده و در فحوای کلام آن‌ها این مهم را می‌توان دریافت که در همه جوانب، حضور پلیس قبل از وقوع جرم کارسازتر خواهد بود و دید صرفاً سنتی پلیس نمی‌تواند مشکلات موجود را مرتفع سازد.

بحث و نتیجه‌گیری

امنیت و احساس امنیت در همه جوانب، دو مقوله مهم در پویایی عملکرد ساختار اجتماعی است. جامعه‌ای که در آن این مهم بدرستی پیاده‌سازی شود، بستر گسترش ارزش‌های فرهنگی، دینی، قومیتی و شکوفایی آن‌ها خواهد بود. در حوزه جامعه‌شناسی، شناسایی، کنترل و جلوگیری از عواملی که باعث آنومی اجتماعی می‌شود، از مهم‌ترین الزامات است. در این بین پلیس به‌عنوان عامل اجرایی جهت ایفای عکس‌العمل مناسب و یا جلوگیری از بروز این آنومی‌ها، نقش بسیار با اهمیتی دارد که امروزه آن را پلیس جامعه‌محور می‌دانند که در حال حاضر با توجه به دگردیسی مفاهیم سنتی حقوق کیفری (جرم، مجرم، مجازات، دادرسی، اجرای احکام، پلیس و امثال آن) رهیافت اجتماعی می‌تواند به‌عنوان مکمل و در برخی موارد جایگزین رویکرد سنتی پلیس شود. از آنجایی که شناخت و اجرای عملکردهای پلیس در اجرای برنامه‌های خود با

رویکرد پیش‌گیری از جرم، از مراحل مهم و اساسی در فرآیند پیش‌گیری انتظامی از جرم در جامعه محسوب می‌شود؛ از این‌رو پلیس به‌عنوان یکی از اصلی‌ترین منبع تأمین‌کننده نظم و امنیت محسوب شده و در کلیه شیوه‌های پیش‌گیری از جرم نقشی بنیادین ایفاء می‌کند و لازم است همگام با تغییرات پیش‌رو (اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و حتی ماهیت جرم)، خود را با شرایط و تحولات جدید تطبیق دهد. این تطبیق می‌بایست در نهادهای مردمی، دولتی و غیردولتی جامعه انعکاس داده شود و صرفاً با نگاه سنتی پیش‌رو نمی‌توان به اهداف مد نظر دست یافت؛ کم‌این‌که شواهد نیز مؤید آن است. جهت ارائه بیان بهتر هدف مد نظر پژوهش‌گر، به‌لحاظ جلوگیری از وقوع و یا کاهش جرم با تأکید بر نقش پلیس در حوزه جامعه‌شناسی (پلیس جامعه‌محور) و انعکاس آن در طراحی شهری، می‌توان این‌گونه بیان داشت که، حضور تخصصی پلیس در نرخ‌گذاری املاک را می‌توان مقدمه‌ای بر جلوگیری از ناامنی قیمت مسکن (به نوعی یک آنومی اقتصادی-اجتماعی در حوزه جامعه‌شناسی) در نظر گرفت.

آن‌جایی‌که پلیس با بررسی و نظارت عالیه در جهت تعیین وضعیت جرم (سرقت، نزاع، قتل و امثال آن) هر منطقه با همکاری نهادهای ذی‌ربط، تأثیرگذار بر قیمت هر متر مربع از ملک و زمین باشد، می‌توان جامعه‌محوری پلیس را در درازمدت انتظار داشت. این مهم دو دستاورد به‌دنبال خواهد داشت، ابتدا آحاد جامعه، پلیس را ناظر در عمل می‌بینند و منطقه مد نظر، مثالی از سلامت فضای شهری در مقوله احساس امنیت خواهد بود، دوم، ارکان ستادی و اجرایی پلیس در هر منطقه موظف به به‌روزرسانی هستند و به نوعی رقابتی بین حوزه‌های استحقاقی در ایمن‌سازی منطقه به‌وجود خواهد آمد و در نهایت با این مداخله و وضع قانون توسط قانون‌گذار از طریق سیستم یکپارچه قیمت اعلامی (به‌عنوان مثال ابلاغی به تمامی املاک و دفترخانه‌ها)، تا حد بسیار زیادی کنترل آنومی ایجاد شده را در دست گرفته و جامعه‌محوری پلیس تأکید می‌شود. در مثالی دیگر و در راستای اهداف این پژوهش، حضور تخصصی پلیس در نهادها و ارگان‌های صدور پروانه و مجوز ساخت‌وساز جهت بررسی مطالعات و نقشه‌ها (ساخت‌وساز مسکن، عمران شهری و امثال آن) با رویکرد

پیش‌گیری از جرم به شرط اخذ تأییدیه در کمیسیون متشکل از پژوهش‌گران، خبرگان و تمامی دست‌اندرکاران ذی‌ربط (مانند کمیسیون‌های ماده ۵ استانداری‌ها، ماده ۷ شوراهای اسلامی و امثال آن)، یقیناً شاهد درک بهتر جامعه‌محوری پلیس توسط مردم خواهیم بود و در درازمدت فعالیت‌های نیروی ستادی پلیس در زمینه‌های یادشده بیش‌تر از نیروهای اجرایی خواهد شد. مع‌الوصف، در هرجایی نظارت احساس شد، کارایی و اعتماد جامعه و نهایتاً اعتماد ملی، افزایش خواهد یافت، همان‌طور که در یافته‌های پژوهش این مهم قابل مشاهده است. با توجه به طراحی محیطی پیش‌گیرانه از جرم، امنیت از منظر جامعه‌شناسی با تأکید بر نقش پلیس و مقوله امنیت در همه ابعاد و انعکاس این موارد در طراحی شهری، کاهش وقوع جرائم را بر اساس برآورد مدل رگرسیونی (کاهش جرم) = $(0/532) + (0/799) + (1/443)$ - به همراه خواهد داشت. در پاسخ به پرسش اول پژوهش و مطابق با مبانی نظری بیان شده و یافته‌های پژوهش، می‌توان در جدول شماره دوازده پاسخ به این پرسش را ملاحظه کرد و در پاسخ به پرسش دوم، یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که مقوله امنیت از منظر جامعه‌شناسی با تأکید بر نقش پلیس در طراحی شهری و امنیت در فضای شهری، به‌صورت مستقیم و قابل ملاحظه‌ای هم‌بستگی و ارتباط مستقیم در کاهش جرم دارند که در مدل رگرسیونی «ای.ان.او. وی.ای» قابل نتیجه‌گیری است. از سوی دیگر در نمودار تی‌تست نیز می‌توان پاسخ استفاده‌کنندگان از فضا را در جهت تأمین جواب پرسش‌های پژوهش اشاره داشت. در نهایت، هدف مقاله حاضر ارائه راه‌کارهایی به‌منظور ایجاد بستری جهت کاهش جرم با تأکید بر امنیت از منظر جامعه‌شناسی با تأکید بر نقش پلیس و امنیت در فضای شهری است. در تطبیق یافته‌های پژوهش با یافته‌های دیگر پژوهش‌گران (پیشینه پژوهش) در مقوله طراحی کالبدی محیطی، یافته‌های پژوهش درستان و همکاران (۱۳۹۹) در منابع داخلی، پری، فنلی (۲۰۲۰) در منابع خارجی، مطابق بوده و در بُعد امنیت در فضای شهری با یافته‌های بهشتی و همکاران (۱۳۹۹) و با یافته‌های خارجی جسیکا ای بدفورد،

کامرون جی بنکر و ویرجینیا اس وای کوان (۲۰۲۱) تطابق دارد و از امنیت از منظر جامعه‌شناسی با تأکید بر نقش پلیس، با یافته‌های داخلی رجب‌زاده چناری و همکاران (۱۴۰۰)، شرقی و همکاران (۱۴۰۰)، و با یافته‌های خارجی کیم و همکاران (۲۰۲۱) و امان و بلوویچ (۲۰۲۱) مطابق بوده است. اما یافته‌های حوزه امنیت از منظر جامعه‌شناسی با تأکید بر نقش پلیس و امنیت در فضای شهری در این پژوهش، به مراتب دست‌آوردهای پیش‌تر و متفاوتی نسبت به یافته‌های فوق، هم در یافته‌ها و هم نتایج در پی داشته است و از این منظر، این موضوع، نوآوری این پژوهش حاضر است.

پیشنهادها

با عنایت به مراتب فوق و در راستای ارتقاء محیطی امن با تأکید بر تقدم امنیت از منظر جامعه‌شناسی، با تأکید بر نقش پلیس و امنیت در فضای شهری، با توجه به ابعاد پژوهش به لحاظ کاهش جرم، به شرح جدول شماره سیزده پیشنهاد می‌شود:

جدول شماره ۱۳: پیشنهادهای پژوهش در بُعد جامعه‌شناختی، امنیت در فضای شهری و طراحی کالبدی محیطی

در بُعد طراحی کالبدی محیطی	در بُعد امنیت از منظر جامعه‌شناسی با تأکید بر نقش پلیس و امنیت در فضای شهری
ایجاد محل‌های نشستن و استراحت برای افراد، ترویج استفاده مداوم از آن‌ها جهت ایجاد احساس مثبتی از منطقه امن در ادراک افراد، کم‌تر شدن راه فرار برای مجرمین.	آموزش، ترویج و فرهنگ‌سازی نقش پلیس در ارگان‌ها و نهادهای اجتماعی.
کنترل ازدحام و شلوغی در مکان‌های عمومی محصور و باز از طریق طراحی مناسب کالبدی.	توجه ویژه به طراحی شهری بر اساس گسست نسل‌ها، انعکاس فرهنگ و معماری در سیما و منظر شهری با بیان ساده به جوانان و تقویت ارق محیطی.
حفظ قلمرو و ایجاد خلوت شخصی و محیطی بنا به فضای مورد نیاز از طریق طراحی کالبدی.	ایجاد ارق محیطی با توجه به اقوام ساکن در طراحی محیطی، ارائه الگو و نمادها در فضاهای شهری بر اساس باز تعریف مقوله هویت مکانی هر محیط و اقلیم فرهنگی.
کنترل دسترسی‌ها به صورت مکانیکی و	تشویق و ترغیب جوانان و ساکنان محیط (بر اساس نظریه

در بُعد طراحی کالبدی محیطی	در بُعد امنیت از منظر جامعه‌شناسی با تأکید بر نقش پلیس و امنیت در فضای شهری
ایجاد بار ذهنی مبنی بر این‌که محیط، تحت کنترل بوده و یا به‌وسیله عوامل طراحی کالبدی (دیدگذر) در فضای شهری انجام پذیرد.	سرمایه اجتماعی، جهت ایجاد بستر مشارکت) به اعلام نظر در چیدمان قسمت یا قسمت‌هایی از فضای شهری (مانند پارک‌ها، پیاده‌راه‌ها) جهت تعالی احساس تعلق به محیط و در نتیجه تقویت احساس امنیت در افراد.
تأمین نور کافی در کنج‌ها، معابر، زیرگذرها، فضای پرت زیر روگذرها با توجه به طراحی کالبدی شهری.	استفاده از مصالح و رنگ، فرم، خط در طراحی شهری (ابنیه‌ها، پارک‌ها، نقاط تجمع در محله‌ها)، مطابق با داشته‌های اجتماعی و فرهنگی محیط.
نظارت و نگهداری المان‌ها و مبلمان شهری جهت حفظ ظاهر زیبا و تأکید بر این‌که فضای مورد استفاده دائماً تحت نظارت و نگهداری است.	

سپاس‌گزاری

نویسندگان خود را مکلف می‌دانند تا از اساتید و خبرگان دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرج، واحد شهرسازی شهرداری کرج، معاونت فنی و عمرانی شهرداری کرج (جناب آقای مهندس ناصرخاکی) کمال تقدیر و تشکر را داشته باشند.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

منابع

- ارغیانی، مصطفی (۱۳۹۹). ارزیابی نحوه تأثیر مؤلفه‌های کالبدی بر ارتقاء احساس امنیت در فضاهای آموزشی از دیدگاه دانش‌آموزان، مورد مطالعاتی، دبیرستان‌های بجنورد. نشریه معماری و شهرسازی آرمانشهر، ۱۳(۳۱)، ۱-۱۸. موجود در آدرس: DOI, 10.22034/AAUD.2020.113255
- اسدپور، علی (۱۳۹۲). راهبردهای توصیفی در پژوهش منظر. فصلنامه منظر، ۵(۲۲)، ۲۲-۲۵. موجود در آدرس: http://www.manzar-sj.com/article_2915.html
- اشنایدر، تاد (۱۳۸۵). پیشگیری از وقوع جرم از طریق طراحی محیطی در مراکز آموزشی. ترجمه سروش بهربر، تهران، دانشگاه علوم انتظامی.
- اینگه‌هارت، رونالد (۱۳۹۵). تحول فرهنگی در جامعه پیشرفته صنعتی. ترجمه مریم وتر، تهران، نشر کویر.
- بشیری، سجاد، ضیابخش، نداء، و زارع، لیلیا (۱۳۹۵). بررسی راه‌کارهای شکل‌گیری ایمنی در محیط‌های مسکونی از منظر روان‌شناسی محیط. فصلنامه معمار شهر، ۳(۹)، ۵۱-۵۸. موجود در آدرس: <https://civilica.com/doc/1467087/>
- بهرام‌پور، عطیه، و ملک افضلی، علی اصغر (۱۳۹۷). نقش مؤلفه ایمنی و امنیت فضاهای شهری در حضورپذیری کودکان، مطالعه موردی، محله فاطمی در منطقه ۶ تهران. فصلنامه مطالعات شهر ایرانی اسلامی، ۹(۳۳)، ۳۹-۴۹. موجود در آدرس: <https://iic.ihss.ac.ir/Issue/3530>
- بهشتی، صمد، مرادی، رامین، و خلیلی دره‌بنگ، راضیه (۱۳۹۹). تبیین جامعه‌شناختی رابطه احساس امنیت اجتماعی و سلامت اجتماعی. نشریه دانشکده بهداشت و انستیتو تحقیقات بهداشتی، ۱۸(۲)، ۱۷۳-۱۸۸. موجود در آدرس: <https://sjsph.tums.ac.ir/article-1-5887-fa.html>
- تبرک، بهاره (۱۳۹۴). نظریه شهر خلاق با رویکرد بازآفرینی شهری با طبقه خلاق هنرمندان (خیابان اصلی گوهردشت در شهر کرج) [پایان‌نامه برای درجه کارشناسی ارشد، گرایش طراحی شهری، دانشگاه بین‌المللی امام خمینی. قزوین. ایران].
- حسینی غیاثوند، ابوالفضل، و کربلایی ذبیحی، حسین (۱۳۹۵). ارائه مدل تحلیلی

به‌منظور پیش‌گیری از وقوع جرم (سرقت) از ساختمان‌های مسکونی با توجه به رویکرد پیش‌گیری از وقوع جرم از طریق طراحی (سی.پی.تی.ای.دی)، نمونه موردی، منطقه ۱ شهرداری قزوین. فصلنامه مطالعات امنیت اجتماعی، ۷(۴۷)، ۱۳۹-۱۷۹. موجود در آدرس:

http://sss.jrl.police.ir/article_12005.html

- درستان، رضا، ذبیحی، حسین، اصغرزاده، علی، و گرجی پشته، مرضیه (۱۳۹۹). ارزیابی مؤلفه‌های جامعه‌شناختی (با تکیه بر مفهوم گسست نسلی) مؤثر در طراحی محیطی با رویکرد پیش‌گیری از جرم (نمونه موردی، خیابان اصلی رجایی شهر کرج). فصلنامه جغرافیای انتظامی، ۸(۳۲)، ۳۱-۵۸. موجود در آدرس:

http://pogra.jrl.police.ir/article_95359.html

- درستان، رضا، جهاننداری، محبوبه، محمدی، امیر، و جباری، مسعود (۱۴۰۰). ارزیابی مؤلفه‌های مؤثر روان‌شناسی محیطی در مطلوبیت مکانی با رویکرد کاهش جرم (مورد مطالعه، منطقه رجایی شهر کرج). فصلنامه جغرافیای انتظامی، ۹(۳۵)، ۱۳۳-۱۷۱. موجود در آدرس:

http://pogra.jrl.police.ir/article_98347.html

- رزاقی، حبیب‌الله، و زیاری، کرامت‌الله (۱۳۹۰). مدل چند هسته‌ای و چندمرکزی شهر و کلان‌شهری، از نظریه تا عمل (مورد شهر کرج). فصلنامه تحقیقات جغرافیایی، ۲۶(۳)، ۱-۲۸. موجود در آدرس:

https://journals.ui.ac.ir/article_17902.html

- رجب‌زاده چناری، کاظم، حاجی‌تبار فیروزجانی، حسن، و اسماعیلی، مهدی (۱۴۰۰). رهیافت اجتماع‌محوری پلیس در پیش‌گیری از جرائم در پهنه استان مازندران. فصلنامه علمی پژوهشی مطالعات امنیت اجتماعی، ۱۲(۶۷)، ۱۰۷-۱۳۶. موجود در آدرس:

http://sss.jrl.police.ir/article_96634.html

- رجب‌زاده چناری، کاظم (۱۳۹۹). پیش‌گیری از جرم در پرتو برنامه‌های پلیس اجتماع محور (مطالعه موردی در پهنه استان مازندران)، رساله دکتری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد آیت‌آ... آملی، مازندران، ایران.

- زنگی‌آبادی، علی، رحیمی نادر، حسین (۱۳۸۹). تحلیل فضایی جرم در شهر کرج. فصلنامه حقوق مجله دانشکده حقوق و علوم سیاسی، ۴۰(۲)، ۱۷۹-۱۹۸. موجود در آدرس:

https://jllq.ut.ac.ir/article_21611.html

- زیباکلام، صادق (۱۳۹۵). جامعه‌شناسی به زبان ساده. چاپ پنجم، تهران، روزنه.
- سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان البرز (۱۳۹۵). البرز از نگاه سرشماری نفوس و مسکن، درگاه ملی آمار.
- سلیمی، علی، و داوری، محمد (۱۳۸۵). جامعه‌شناسی کج‌روی. ویراست دوم، قم، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه.
- سیگل، سیدنی (۱۳۸۳). آمار غیر پارامتری برای علوم رفتاری در طراحی محیط. ترجمه، علیرضا عینی‌فر، تهران، انتشارات دانشگاه تهران.
- شرقی، محمد، ادیبی، علیرضا، و برنجزاده، مهدی (۱۴۰۰). تبیین عملکردهای پلیس در زمینه عدالت ترمیمی با رویکرد پیشگیری از جرم. فصلنامه مطالعات پیشگیری از جرم، ۱۶ (۶۰)، ۱۳۳-۱۵۳. موجود در آدرس:
DOI: 10.22034/CPS.2021.208608.1281
- شکوری اصل، شیده (۱۳۹۵). شناسایی ویژگی‌های محیطی تأثیرگذار بر احساس امنیت بانوان در فضاهای شهری، نمونه موردی، محلات مخصوص و سلامت، منطقه ۱۱ شهر تهران. فصلنامه مطالعات شهری، ۶ (۲۱)، ۷۶-۹۱. موجود در آدرس:
https://urbstudies.uok.ac.ir/article_46004.html
- صفاری، علی (۱۳۸۴). کیفرشناسی و توجیه کیفر، علوم جنایی (گزیده مقالات آموزشی برای ارتقای دانش دست‌اندرکاران مبارزه با مواد مخدر در ایران). کمیته معاضدت قضایی ستاد مبارزه با مواد مخدر و دفتر مقابله با مواد مخدر و جرم سازمان ملل متحد در ایران، تهران، سلسبیل.
- طاهری، زهرا، هاشمیان‌فر، علی، و نعمت‌الهی، زهرا (۱۳۹۵). جامعه‌شناسی امنیت و احساس امنیت. چاپ اول، تهران، جامعه‌شناسان.
- علیمردانی، مسعود، شرقی، علی، و مهدنشین، نیره (۱۳۹۵). بررسی نقش امنیت در سرزندگی و حیات شبانه فضاهای عمومی شهری، نمونه موردی، خیابان امام مرند حد فاصل خیابان شهید رنجبری و خیابان هفت تیر. نشریه هنرهای کاربردی، ۵ (۸)، ۱۵-۲۶. موجود در آدرس:
DOI: 10.22075/AAJ.2017.2601.
- کاوه، محمد (۱۳۹۱). آسیب‌شناسی بیماری‌های اجتماعی. جلد اول، تهران، جامعه‌شناسان.

- کلانتری خلیل‌آباد، حسین، اردلانی، روناک، و عطیه‌پور، احمد (۱۳۹۲). برنامه‌ریزی فضاهای امن شهری مبتنی بر تفکیک جنسیتی با رویکرد سی‌پی‌تی‌ای. دی، نمونه موردی، محله فرهنگیان شهر بناب. فصلنامه شهر ایرانی اسلامی، ۳(۱۲)، ۱۵-۲۵. موجود در آدرس: <http://iic.icas.ir/image/Journal/Article/No12/2.pdf>.
- گراوند، یاسر، احمدی، وحید، و علیزاده، محسن (۱۴۰۰). مدل یابی روابط ساختاری میان جامعه‌محوری پلیس و شادکامی با توجه به نقش واسطه‌ای احساس امنیت اجتماعی در شهروندان استان ایلام. فصلنامه مطالعات امنیت اجتماعی، ۱۲ (۶۸)، ۱۳۹-۱۶۵.
- DOI: 10.22034/SSS.2021.98014
- مارکوزه، هربرت (۱۳۶۲). انسان تک ساحتی، چاپ سوم، تهران، انتشارات امیر کبیر.
- محمدنسل، غلامرضا (۱۳۹۳). پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیطی (از نظریه تا کاربرد). چاپ اول، تهران، میزان.
- نجفی ابرندآبادی، علی حسین (۱۳۸۷). پیش‌گیری بزه‌کاری و پلیس محلی. مجله تحقیقات حقوقی، ۲۵، ۴۶-۵۴.
- نجفی ابرندآبادی، علی حسین، هاشم بیگی، حمید (۱۳۹۵). دانشنامه جرم‌شناسی. چاپ چهارم، تهران، انتشارات گنج دانش.
- نجفی ابرندآبادی، علی حسین (۱۳۸۸). کیفرشناسی نو- جرم‌شناسی نو. مجموعه مقالات تازه‌های علوم جنایی، زیر نظر علی حسین ابرندآبادی، تهران، بنیاد حقوق میزان.
- ورسلی، پیتر (۱۳۷۸). نظم اجتماعی در نظریه‌های جامعه‌شناسی. ترجمه سعید معیدفر، تهران، انتشارات تبیان.
- نظم‌فر، حسین، علوی، سعیده، و عشقی چهار برج، علی (۱۳۹۷). ارزیابی امنیت در فضاهای عمومی شهری، نمونه موردی، پارک‌های شهر تهران. فصلنامه برنامه‌ریزی و آمایش فضا، ۲۲(۲)، ۱۳۳-۱۶۵. موجود در آدرس: <http://hsmasp.modares.ac.ir/article-21-15332-fa.html>.
- یاران، علی، ارجمندی، هانی، و مسگریان، مریم (۱۳۹۸). تأثیر مؤلفه‌های کالبدی بر احساس امنیت زنان در فضاهای باز گردشگری شهری، نمونه موردی، خیابان سی تیر تهران. نشریه منظر، ۱۱(۴۷). موجود در آدرس:

Doi:10.22034/MANZAR.2019.163900.1885.

- Bodford, Jessica E. Bunker, Cameron J. & Kwan, Virginia S.Y. (2021). Does perceived social networking site security arise from actual and perceived physical safety?. *Computers in Human Behavior*. 121.1-9. Available at <https://doi.org/10.1016/j.chb.2021.106779>.
- Boustras, Georgios. Waring, Alan. (2020). A case study of rural crime and policing in Pomurje region in Slovenia, *Journal of Rural Studies*. 85. 43-51. Available at: doi.org/10.1016/j.jrurstud.2021.05.012.
- Capasso da Silva, D. Nelson Rodrigues da Silva, A. (2019). Sustainable Modes and Violence: Perceived Safety and Exposure to Crimes on Trips to and From a Brazilian University Campus. *Transport & Health*. 16.2-3. Available at: <https://doi.org/10.1016/j.jth.2019.100817>
- Eman, Katja. Bulovec, Tinkara. (2021). A case study of rural crime and policing in Pomurje region in Slovenia. *Journal of Rural Studies*. 85.43-51. Available at: <https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2021.05.012>.
- Kim, Sohee. Han, Sungil. Mask'aly, Jon. (2021). Factors of fear of crime among Korean citizens: The mediating effect of confidence in the police. *International Journal of Law, Crime and Justice*. 66. 1-12. Available at: doi.org/10.1016/j.ijlcrj.2021.100488.
- Lyle, Perry. (2019). Sociological Theories of Crime: Control Theory Review. Available at: www.academia.edu/38994510/Sociological_Theories_of_Crime_Control_Theory_Review.
- Perry, Marianna A. Fennelly, Lawrence J. (2020). Chapter 7 - Encompassing effective CPTED solutions in 2020 and beyond: concepts and strategies (Sixth Edition). 45-77. Available at: <https://doi.org/10.1016/B978-0-12-817273-5.00007-7>.
- Warwick, Elanor. (2020). Defensible Space. *International Encyclopedia of Human Geography (Second Edition)*. 3(2). 195-201. Available at: <https://doi.org/10.1016/B978-0-08-102295-5.10171-4>.